

Vilniaus universitetas

TARPTAUTINIŲ SANTYKIŲ IR POLITIKOS MOKSLŲ INSTITUTAS

TARPTAUTINIŲ SANTYKIŲ IR DIPLOMATIJOS MAGISTRO PROGRAMA

IDA KAUNAITĖ

II kurso studentė

**KINIJOS IR BALTARUSIJOS KARINIS BENDRADARBIAVIMAS:
(NE)NATŪRALI PARTNERYSTĖ**

MAGISTRO DARBAS

Darbo vadovas: prof. dr. Tomas Janeliūnas

Vilnius, 2026

MAGISTRO DARBO PRIEŠLAPIS

Magistro darbo vadovo išvados dėl darbo gynimo:

.....
.....
.....

.....

(data) (v., pavardė) (parašas)

Magistro darbas įteiktas gynimo komisijai:

.....

(data) (Gynimo komisijos sekretoriaus/ės parašas)

Magistro darbo recenzentas/ė:

.....

(v., pavardė)

Magistro darbų gynimo komisijos įvertinimas:

.....

Komisijos pirmininkas/ė:

Komisijos nariai:

BIBLIOGRAFINIO APRAŠO LAPAS

Kaunaitė, I. Kinijos ir Baltarusijos karinis bendradarbiavimas (ne)natūrali partnerystė:

Tarptautinių santykių ir diplomatijos specialybės, magistro darbas / VU Tarptautinių santykių ir politikos mokslų institutas; darbo vadovas T. Janeliūnas. – V., 2026. – 74 p.

Reikšminiai žodžiai: Kinija, Baltarusija, karinis bendradarbiavimas, aljansai, naratyvai, strateginiai interesai, autoritarinių valstybių bendradarbiavimas.

Šiame darbe yra nagrinėjami Kinijos ir Baltarusijos interesai dvišaliame kariniame bendradarbiavime. Pasitelkiama aljansų teorija ir trys jos perspektyvos – realistinė, institucionalistinė, konstruktyvistinė – padeda išskirti priežastis, kodėl formuojasi aljansai, valstybes, kurios yra linkusios burtis į aljansus ir reikalingas aplinkybes aljansų kūrimuisi. Teorinėje dalyje taip pat yra išskiriami keturi karinio bendradarbiavimo etapai, kurie yra pritaikomi konkrečiam Kinijos ir Baltarusijos atvejui, siekiant nustatyti Kinijos ir Baltarusijos karinio bendradarbiavimo gylį. Pasitelkiant naratyvų analizę yra išskiriami dažniausiai pasikartojantys motyvai, kuriais remiantis yra išskiriami pagrindiniai Kinijos ir Baltarusijos interesai jų kariniame bendradarbiavime.

Turinys

ĮVADAS.....	5
1. ALJANSŲ TEORIJA IR JOS TAIKYMAS	9
1.1. Aljansai – sąvokos turinys ir apibrėžimai	12
1.2. Realistinis požiūris	13
1.3. Institucionalistinis požiūris	17
1.4. Konstruktyvistinis požiūris	19
2. KARINIO BENDRADARBIAVIMO ETAPAI.....	22
3. KINIJOS IR BALTARUSIJOS KARINIO BENDRADARBIAVIMO VYSTYMASIS	24
4. EMPIRINIS TYRIMAS	28
4.1. Grėsmės naratyvas	31
4.2. Vaidmens naratyvas	34
4.3. Priežasties naratyvas	37
4.4. Tikslų naratyvas	39
5. KINIJOS IR BALTARUSIJOS STRATEGINIAI INTERESAI DVIŠALIAME KARINIAME BENDRADARBIAVIME	41
IŠVADOS	43
ŠALTINIŲ IR LITERATŪROS SĄRAŠAS:.....	46
SUMMARY	54
DIRBTINIO INTELEKTO NAUDOJIMO DEKLARACIJA.....	56
PRIEDAS NR. 1	59

IVADAS

Šiuolaikiniuose tarptautiniuose santykiuose aktyviai veikia ir karinis dėmuo – valstybės tiek dvišaliame, tiek daugiašaliuose formatuose stengiasi atrasti potencialių karinio bendradarbiavimo nišų, savo parduodamais ginklais bando užpildyti įvairias rinkas, o ne vienos bendros karinės pratybos yra tapusios didelės dalies politikų ir diplomatų kritikos bei pasmerkimo sulaukysiu objektu. Maždaug nuo XX amžiaus 10–ojo dešimtmečio karinio bendradarbiavimo suvokime yra pastebimas poslinkis nuo karinio bendradarbiavimo kaip galios politikos ir siaurų nacionalinių interesų siekimo iki karinio bendradarbiavimo kaip priemonės, siekiant įgyvendinti platesnę užsienio ir saugumo politikos dienotvarkę¹. Šis teiginys yra patvirtinamas ir Lietuvos karinėje doktrinoje, kurioje aktyvus bendradarbiavimas su sąjungininkais yra išskiriamas kaip vienas iš svarbiausių, Lietuvos saugumą stiprinančių veiksnių².

Karinis bendradarbiavimas vyksta ne tik tarp bendrų vertybių ir panašių politinių sistemų siejamų valstybių, pavyzdžiui, demokratinų šalių, bet ir tarp autoritarinių režimų. Skirtingai nei demokratinų valstybių atveju, karinis bendradarbiavimas tarp autoritarinių valstybių dažnai yra labiau pragmatiškas ir oportunistinis, orientuotas į konkrečius, dažnai trumpalaikius tikslus. Tokios partnerystės pagrinde yra grindžiamos bendrais interesais, pavyzdžiui, siekiu atsverti Vakarų įtaką, apeiti tarptautines sankcijas ar dar labiau įsitvirtinti vidaus politikoje ir užtikrinti režimo stabilumą. Pasak Christian von Soest atliktos trijų autoritarinių veikėjų – Rusijos, Kinijos, Persijos įlankos arabų šalių bendradarbiavimo tarybos – bendradarbiavimo analizės, priešingai nei galėtų pasirodyti, bendradarbiavimas tarp autoritarinių valstybių pagrinde kyla ne iš jų noro platinti autoritarinę valdymo formą tarp kitų valstybių, bet iš savanaudiškų interesų vedamo siekio išsaugoti režimo stabilumą, įtvirtinti savo įtakos sferas, remti paklusnius partnerius ir įgyti prieigą prie gamtinių resursų³.

Žvelgiant į šiuolaikinį geopolitinį kontekstą, vis didesnį susirūpinimą kelia karinio bendradarbiavimo tarp autoritarinių valstybių intensyvėjimas, kuris stiprina priešišκών valstybių gebėjimą koordinuoti veiksmus prieš demokratinio pasaulio valstybes ir apeiti tarptautinės teisės bei normas. Įvairiose plotmėse dažnai girdimas Kinijos ir Rusijos karinį bendradarbiavimas reiškiasi

¹ Andrew Cottey ir Anthony Forster, *Reshaping Defence Diplomacy: New Roles for Military Cooperation and Assistance* (London: Routledge, 2004), 6–7.

² Lietuvos kariuomenė, *Karinė doktrina*. (Vilnius: Lietuvos kariuomenės Mokymų ir doktrinų valdyba, 2025), 10. Žiūrėta 2026 m. sausio 13 d., https://kariuomene.lt/data/public/uploads/2025/03/lk-kd-2025-03-20_-_protected.pdf?csrt=3209520016301641529.

³ Christian von Soest, „Democracy Prevention: The International Collaboration of Authoritarian Regimes“ *European Journal of Political Research* 54, no. 4 (2015): 632, <https://doi.org/10.1111/1475-6765.12100>.

bendromis karinėmis pratybomis, ginklų ir dvigubo panaudojimo prekių tiekimu bei, žinoma, kartais labai akivaizdžiu, o kartais metaforomis užslėptu palaikymu viena kitos karinėms ambicijoms ir operacijoms. Tačiau tarptautinėje erdvėje šiek tiek mažiau dėmesio yra skiriama kitos Lietuvos kaimynės – Baltarusijos – intensyvėjančiai karinei veiklai kartu su Kinija, kuri gali turėti ilgai išliekančių pasekmių ne tik Europai ir Azijai, bet ir visai tarptautinei tvarkai. Nors iš pat pradžių šios dvi šalys gali pasirodyti ne tik geografiškai, bet ir kultūriškai viena nuo kitos nutolusios, iš tiesų panašu, kad jos yra bendramintės ir jas vienija bendri interesai. Tiek Kinija, tiek Baltarusija, siekdamos įsitvirtinti regione, vis aktyviau bendradarbiauja su kitomis autoritarinėmis valstybėmis įvairiausiose srityse. Tačiau toks šalių aljansas kelia rūpestį demokratinėms šalims, suprantančioms, kad Baltarusija veikia išvien su Rusija, o papildomas Kinijos įsitraukimas gali ženkliai sustiprinti šių šalių sąjungą ir kelti grėsmę tiek Europos bei Azijos, tiek viso pasaulio saugumui.

Pereinant prie konkretesnio šios temos aspekto, kai yra kalbama apie dviejų autoritarinių valstybių bendradarbiavimą karinėje srityje, labai dažnai tiek praktikoje, tiek akademijoje yra pabrėžiamas Kinijos ir Rusijos bendradarbiavimas – nuo ginklų tiekimo iki bendrų karinių pratybų. Visgi pastebimas ryškus informacijos stygius apie kitą, tačiau ne mažiau svarbią partnerystę besivystančią tarp Kinijos ir Baltarusijos, kurios analizės trūkumas yra jaučiamas tiek akademinėje, tiek praktinėje literatūroje. Kinijos ir Baltarusijos santykiai prasidėjo dar XX a. 10 dešimtmetyje, po Sovietų Sąjungos griūties. Tuo metu Baltarusijos požiūriu, Kinija buvo sparčiai kylanti politinė ir ekonominė galia, o tuo tarpu Kinija į Baltarusiją žiūrėjo kaip į palyginus stabilią šalį rytų Europoje⁴. Tačiau pasak Cristoph Bilban, Kinija ir Baltarusija suartėjo po 2020 m. prezidento rinkimų, kuomet Europos Sąjunga įvedė sankcijas Baltarusijai, taip tik dar labiau padidindama jos politinę bei ekonominę priklausomybę nuo Rusijos, ir lėmė tai, kad Baltarusijos režimas pradėjo ieškoti tolimesnio partnerio – Kinijos – paramos⁵.

Literatūroje apie Baltarusijos ir Kinijos bendradarbiavimo paskatas galima užtikti kelis dominuojančius argumentus. Vienu požiūriu yra akcentuojamos ekonominės priežastys, pavyzdžiui, noras apeiti Vakarų valstybių taikomas sankcijas; kitu požiūriu yra išskiriami sutampantys geopolitiniai interesai. Alexandra Murphy, kalbėdama apie šios partnerystės tikslus, daugiausiai pabrėžia ekonominius jos aspektus – Baltarusijos potencialas tapti „vartais į Europą“ Kinijai ir

⁴ Solomiya Kharchuk, „What Is Drawing Xi’s China and Lukashenko’s Belarus Closer?“ *Polish Political Science Yearbook* 50, No. 3 (2021): 74–75, [10.15804/ppsy202128](https://doi.org/10.15804/ppsy202128).

⁵ Christoph Bilban, „The Sino-Belarusian Relationship: Asymmetric and Symbolic,“ kn. *China’s Footprint in Strategic Spaces of the European Union: New Challenges for a Multi-dimensional EU-China Strategy*, sud. Johann Frank ir Doris Vogl (Vienna: Federal Ministry of Defence, 2021), 160, https://www.bmlv.gv.at/pdf_pool/publikationen/book_chinas_footprint_09_the_sino_belarusian_relationship.pdf.

Kinijos kaip „pragmatiškos alternatyvos Europos Sąjungai“ ir partnerės Baltarusijai pasirinkimas⁶. Tuo tarpu Solomiya Kharchuk išskyrė dvi priežastis, skatinančias Kiniją ir Baltarusiją bendradarbiauti: 1) sutampantys įsitikinimai, pavyzdžiui, pasipriešinimas hegemoni JAV, ir 2) Baltarusijos kaip silpnos valstybės noras įsitvirtinti bei išlikti, tuo pačiu siekiant atsverti vis didesnę politinę pavaldumą Rusijai⁷.

Taigi, nors dauguma esamų tyrimų koncentruojasi ties stiprėjančiais Kinijos ir Rusijos santykiais, taip nustumiant Baltarusiją į šalį ir jos vaidmenį priskiriant tik kaip Rusijos satelitės, šis magistro darbas analizuoja Kinijos ir Baltarusijos karinius santykius kaip atskirą reiškinį. Šiuo magistro darbu bus siekiama ne tik paaiškinti, kodėl konkrečios valstybės – Kinija ir Baltarusija – pastaraisiais metais plečia savo dvišalę karinę partnerystę, bet ir prisidėti prie platesnės akademinės diskusijos apie karinių partnerysčių, ypač tarp gana tolimų ir kultūriškai skirtingų valstybių, formavimosi priežastis. Tyrimu siekiama ne tik atskleisti šio konkretaus dvišalio bendradarbiavimo atvejo logiką, bet ir pateikti įžvalgas, galinčias būti taikomas analizuojant panašaus pobūdžio karines partnerystes tarp kitų tarptautinės sistemos veikėjų.

Yra išsikeliamas toks **darbo tikslas**: nustatyti, kokie veiksniai ir motyvai lemia stiprėjančią karinį bendradarbiavimą tarp Kinijos ir Baltarusijos.

Šiame darbe yra keliamos keturios **hipotezės**:

1. Autoritarinių valstybių antivakarietiško bloko stiprėjimas didina karinio bendradarbiavimo tarp Kinijos ir Baltarusijos intensyvumą.
2. Kinijos siekis diversifikuoti partnerystės saugumo srityje ir plėsti įtaką Europoje skatina karinės partnerystės su Baltarusija plėtrą.
3. Baltarusijos priklausomybė nuo Rusijos skatina karinį bendradarbiavimą su Kinija kaip balansavimo priemonę.
4. Baltarusijos režimo siekis išlaikyti autonomijos iliuziją skatina karinės partnerystės su Kinija stiprinimą.

Keliami penki **darbo uždaviniai**:

1. Išnagrinėti aljansų teoriją ir jos taikymą Kinijos–Baltarusijos atveju.

⁶ Alexandra Murphy, „Belarus-China Relations“, Minsk Dialogue, žiūrėta 2026 m. gegužės 1 d., <https://minskdialogue.by/en/research/memorable-notes/belarus-china-relations>.

⁷ Kharchuk, „What is Drawing Xi’s“, 17-18.

2. Detalizuoti karinio bendradarbiavimo paskatas, integracijos formas ir tipus.
3. Išanalizuoti Kinijos strateginius interesus Kinijos–Baltarusijos bendradarbiavime.
4. Išanalizuoti Baltarusijos strateginius interesus Kinijos–Baltarusijos bendradarbiavime.
5. Remiantis naratyvų analize, įvertinti, kurios iš hipotezių pasitvirtina.

Šiame magistro darbe bus atliekamas kokybinis tyrimas, kurio tikslas – nuosekliai ir išsamiai atskleisti, kokių veiksnių skatinamos Kinija ir Baltarusija plėtoja tarpusavio bendradarbiavimą karinėje srityje. Tyrimui atlikti bus pasitelkiami du **metodai**: pirma, **turinio analizės metodas** bus naudojamas siekiant sistemingai išanalizuoti Kinijos ir Baltarusijos strateginius interesus, užsienio ir saugumo politikos prioritetus bei įvertinti dvišalės koordinacijos intensyvumą. Tam bus naudojami pirminiai ir antriniai šaltiniai, atskleidžiantys bendradarbiavimo dinamiką ir konkrečias bendradarbiavimo formas; antra, **naratyvų analizės metodas**, specifiškai koduojant Baltarusijos ir Kinijos lyderių pasisakymus, leis identifikuoti pasikartojančius argumentus ir priežastis, skatinančias bendradarbiavimą – tai padės patikrinti hipotezių validumą.

Tyrimui atlikti bus pasitelkiami įvairūs **pirminiai šaltiniai**, kurie sudarys empirinės analizės pagrindą. Tai apims įvairius oficialius valstybių lyderių ar vyriausybių pranešimus, valstybių lyderių viešąsias kalbas, tarpusavio gynybos susitarimus ir dokumentus, įvairius viešuosius žiniasklaidos pranešimus. Siekiant subalansuoti oficialųjį diskursą, taip pat bus remiamasi ir opozicinių šaltinių bei nepriklausomų analitinių centrų surinktais duomenimis ir vertinimais.

Argumentams sustiprinti ir empirinėms išvadoms kontekstualizuoti bus pasitelkiami **antriniai šaltiniai** – mokslinė literatūra, analitinių centrų ataskaitos, žiniasklaidos bendrovių tyrimai. Antriniai šaltiniai bus pasirenkami atsižvelgiant į kelis pagrindinius kriterijus – šaltinio tematinį tinkamumą, autoriaus argumentų svarumą, šaltinio patikimumą.

Šio magistro darbo teorinė dalis bus skirta nuosekliai išnagrinėti aljansų teoriją: aptariama jos samprata tarptautinių santykių studijų lauke ir aptariamas šios teorijos pritaikomumas konkrečiam – Kinijos ir Baltarusijos – karinės partnerystės atvejui. Atsižvelgiant į nagrinėjamos problemos specifiką, teorinis pagrindas bus grindžiamas trimis pagrindinėmis teorinėmis perspektyvomis – realistiniu, institucionalistiniu ir konstruktyvistiniu aiškinimo modeliais. Antrojoje dalyje bus analizuojamos karinio bendradarbiavimo paskatos bei formos. Šioje dalyje bus siekiama atskleisti, kaip bendri valstybių interesai lemia jų tarpusavio karinio bendradarbiavimo gylį, bus išskiriami valstybių karinės integracijos lygiai, kurie vėliau bus pritaikomi nagrinėjam Kinijos ir Baltarusijos atvejui, siekiant suprasti, kaip toli yra pažengęs bendradarbiavimas tarp šių šalių. Trečiojoje dalyje

bus pristatoma karinio bendradarbiavimo tarp Kinijos ir Baltarusijos raida, bus išskiriamos skirtingos bendradarbiavimo fazės, pastebimos pastaruosius 30 metų. Ketvirtojoje ir penktojoje dalyse pasitelkiant naratyvų analizę bus siekiama išskirti pagrindinius atitinkamai Kinijos ir Baltarusijos strateginius interesus ir tikslus šioje dvišalėje partnerystėje.

1. ALJANSŲ TEORIJA IR JOS TAIKYMAS

Tarptautinių santykių disciplinoje bendradarbiavimas dažnai yra painus ir sudėtingas apibrėžti konceptas, kadangi įvairiuose šaltiniuose bendradarbiavimo sąvoka yra įvardijama vis kitaip, pabrėžiamos skirtingos jos savybės. Politologo Robert Keohane pateiktas apibrėžimas yra vienas iš išsamiausiai ir tiksliausiai išplėtotų šio koncepto aiškinimų: „bendradarbiavimas vyksta tuomet, kai dalyviai, derindami politiką, savo elgesį pritaiko prie faktinių ar numatomų kitų žmonių pageidavimų. Siekiant apibendrinti formaliau, tarpvyriausybiniis bendradarbiavimas vyksta tuomet, kai vienos vyriausybės faktiškai vykdoma politika padeda įgyvendinti ir jos partnerių tikslus; o visa tai yra politikos koordinavimo rezultatas“⁸. Helen Milner išskiria tris bendradarbiavimo tarp valstybių tipus: (1) numanomas bendradarbiavimas (angl. *tacit cooperation*), kuris vyksta be aiškos komunikacijos ar susitarimo; (2) suderintas bendradarbiavimas (angl. *negotiated cooperation*), kuomet bendradarbiavimas tarp valstybių kyla po aiškaus, abipusio derybų proceso; (3) primestas bendradarbiavimas (angl. *imposed cooperation*), pasižymintis stipriu galios disbalansu ir pasirinkimo laisvės trūkumu⁹. Šio magistro darbo tikslui pasiekti nėra svarbu, kaip vyksta bendradarbiavimas, dėl to karinis bendradarbiavimas tarp valstybių bus matuojamas, atsižvelgiant į konkrečius veiksmus, o ne į tai, kaip jie atsirado. Pasak Vito D’Orazio, karinį bendradarbiavimą galima apibrėžti kaip bent tarp dviejų valstybių sutartą politiką, turinčią bent vieną iš trijų tikslų: (1) sumažinti kitos ar kitų pašalinių valstybių karinę galią; (2) sustiprinti bent vienos iš susitariančiųjų šalių karinę galią; (3) koordinuoti saugumo politiką tam tikros valstybės ar valstybių naudai¹⁰.

Nagrinėjant bendradarbiavimą tarp valstybių, ypač tarp nedemokratinų ar autoritarinių režimų, svarbu atsižvelgti ir į tai, kaip režimo pobūdis gali formuoti šalies elgesį tarptautinėje erdvėje bei patį bendradarbiavimo suvokimą. Pasak Laurence Whitehead, autoritariniai režimai, skirtingai nei demokratiniai režimai, pasižymi „abipusiu įtarumu ir nesutarimais, taip pat įgimtais sunkumais

⁸ Robert O. Keohane, *After Hegemony: Cooperation and Discord in the World Political Economy*, (Princeton: Princeton University Press, 1984), 51–52.

⁹ Helen Milner, „International Theories of Cooperation Among Nations: Strengths and Weaknesses“ *World Politics* 44, no. 3 (1992): 469, <https://doi.org/10.2307/2010546>.

¹⁰ Vito D’Orazio, „International military cooperation: from concepts to constructs“ (Daktaro disertacija, The Pennsylvania State University, 2013), 57, <https://etda.libraries.psu.edu/catalog/19845>.

dirbant išvien kaip savanoriški ir abipusiai pasitikintys partneriai“, o tai gali kelti sunkumų sklandžiam bendradarbiavimui tarp tokio tipo valstybių¹¹. Visgi autoritariniai režimai dažnai yra pernelyg supaprastinami ir apibendrinami į vienalytę kategoriją, neatsižvelgiant į kiekvieno iš jų skirtumus ar ypatumus. Autoritariniai režimai gali skirtis pagal tai, kas kontroliuoja valdžią, kokias principais yra grindžiamas lojalumas, ir kokios institucijos užtikrina režimo stabilumą. Ši atskirtis lemia ne tik vidinę politinę dinamiką, bet ir užsienio politikos sprendimus bei bendradarbiavimo su kitomis valstybėmis strategijas.

Būtent siekdama išryškinti šiuos skirtumus ir sukurti pagrindą autoritarinių valstybių palyginimui, dar XX a. pabaigoje politologė Barbara Geddes išskyrė kelis autoritarinių režimų tipus – asmeninis, karinis ir vienpartinis¹². Pasak autorės, asmeninis režimas išskiria vienu dominuojančiu lyderiu, kuris aplink save yra subūręs artimų pasekėjų ratą ir taip daro įtaką šalies politikai¹³. Tuo tarpu karinio režimo atveju, valstybei vadovauja kariuomenė ir ji sprendžia, kas turėtų tapti šalies lyderiu¹⁴. Na ir galiausiai vienpartinis režimas pasižymi vienos partijos dominavimu šalies politikoje, tačiau tai nereiškia, jog šalyje egzistuoja tik viena partija – dažnai yra ir kitos partijos, kurios taip pat gali dalyvauti rinkimuose¹⁵. Ir nors Geddes tiesiogiai neanalizuoja autoritarinių valstybių tarpusavio bendradarbiavimo, šių režimų tipų žinojimas yra svarbus, kadangi jie gali daryti įtaką tam, kaip skirtingai bendradarbiauja įvairios autoritarinės valstybės¹⁶. Asmeniniai režimai pasižymi vieno žmogaus kontrole tiek valstybės valdymo, tiek kariuomenės sferose¹⁷, dėl to galima numanyti, kad tokio režimo polinkiui bendradarbiauti didelę įtaką turės valstybės lyderio asmeniniai norai ar įsitikinimai ir šio lyderio asmeniniai santykiai su kitų valstybių lyderiais. Tuo tarpu, pasak Geddes, iš visų trijų režimų tipų kariniai režimai turi daugiausiai vidinių nestabilumo šaltinių¹⁸ ir tai leidžia daryti prielaidą, kad tokio tipo režimams kuriant aljansus vyrauja nenusėjamumas, jie yra mažiau patikimi, o bet koks pokytis režimo viduje gali turėti tiesioginę įtaką jo bendradarbiavimui su kitomis valstybėmis. Vienpartinių režimų, trečiojo autoritarinių režimų tipo, pagrindinis tikslas yra užtikrinti,

¹¹ Laurence Whitehead, „Anti-democracy promotion: Four strategies in search of a framework“ *Taiwan Journal of Democracy* 10, no. 2 (2014): 23. <https://research.ebsco.com/linkprocessor/plink?id=d0b0218a-480d-3d45-a0c2-70a3cd932e41>.

¹² Barbara Geddes, „What Do We Know About Democratization After Twenty Years?“ *Annual Review of Political Science* 2, (1999): 121, <https://doi.org/10.1146/annurev.polisci.2.1.115>.

¹³ *Ibid*, 121–122.

¹⁴ *Ibid*, 121.

¹⁵ *Ibid*.

¹⁶ Soest, „Democracy Prevention“, 627.

¹⁷ Geddes, „What Do We Know“, 130.

¹⁸ *Ibid*, 131.

kad partija išliktų valdžioje¹⁹. Kadangi tokie režimai yra grindžiami stabilumu, galima numanyti, kad šis aspektas atsispindi ir jų užsienio politikoje – bendradarbiaujant su kitais autoritariniais režimais jie remsis strateginiais ir ilgalaikiais tikslais, pasižymės nuoseklumu, labiau tikėtina, kad bus pasiryžę įsipareigoti ilgesniems susitarimams.

Vis dažniau yra girdima apie įvairių aljansų tarp autoritarinių valstybių kūrimąsi, pavyzdžiui, augantį Rusijos ir Kinijos strateginės partnerystės įtvirtinimą pastarąjį dešimtmetį. Iš tikrųjų, autoritariniai režimai, taip pat kaip ir demokratinės Vakarų valstybės, bendradarbiauja su kitais tarptautiniais partneriais–bendraminčiais, taip siekiant išlaikyti ir dar labiau įtvirtinti savo valdžią. Galbūt bendradarbiavimas tarp autoritarinių valstybių skamba paradoksaliai, kadangi tokios valstybės dažnai stokoja skaidrių ir atsakingų institucijų, galinčių užtikrinti šio bendradarbiavimo efektyvumą. Tačiau nepaisant to, jog tarptautinėje erdvėje yra suprantama, kad autoritariniai režimai tarpusavyje bendradarbiauja, siekdama įtvirtinti savo valdžią, vis dar yra juntamas literatūros šia tema stygius. Autorius Gero Erdmann ir kiti teigia, kad autoritarinių režimų bendradarbiavimo analizei nagrinėti galima pritaikyti demokratijos skatinimo, europietizacijos, difuzijos – srities, nagrinėjančios kaip idėjos bei naujovės plinta visuomenėje – tyrimus²⁰. Būtent dėl to autoriai, remdamiesi tokių tyrimų literatūra, išskyrė septynias sritis, kuriose yra įmanomas bendradarbiavimas: 1) mokymasis iš kitų pamokų, 2) konkurencija, 3) vienas kito mėgdžiojimas, 4) teisinė prievarta, 5) sąlygiškumas, 6) viena kitos įtikinimas ir 7) socializacija²¹. Tačiau autoriai taip pat pripažįsta, jog kai kurios iš šių sričių, pavyzdžiui, konkurencija ir teisinė prievarta, yra mažiau tikėtinos autoritarinių režimų kontekste nei kitos, kadangi dėl pačių režimų pobūdžio, didelė dalis autoritarų yra linkę vengti įpareigojančių teisinių sistemų²².

Politologas Kurt Weyland teigia, kad bendradarbiavimas tarp nedemokratinų režimų labai skiriasi bendradarbiavimo tikslais, būdais bei apimtimi, tačiau didelė dalis šių dienų autoritarinių šalių bendradarbiavimo visgi remiasi lyderių politiniais interesais²³. Be to, autorius pabrėžia ir tai, kad tam tikros nedemokratinės šalys tarpusavyje bendradarbiauja, siekdamos skleisti savo ideologiją kitiems²⁴. Tam pritaria ir autoriai Michael Barnett bei Etel Solingen, kurie nagrinėdami Arabų lygą, atrado, jog

¹⁹ Geddes, 129.

²⁰ Gero Erdmann, et al., „International Cooperation of Authoritarian Regimes: Toward a Conceptual Framework“, *GIGA Working Papers*, No. 229 (2013): 27, <https://www.jstor.org/stable/resrep07579>.

²¹ *Ibid*, 23.

²² *Ibid*, 27.

²³ Kurt Weyland, „Autocratic diffusion and cooperation: the impact of interests vs. ideology“ *Democratization* 24, no. 7 (2017): 1235–1252, <https://doi.org/10.1080/13510347.2017.1307823>.

²⁴ *Ibid*, 1249.

nedemokratinės šalys bendradarbiaudamos tarpusavyje viena kitai skleidžia autoritarines vertybes, pavyzdžiui, nesikišimą bei kolektyvinį saugumą²⁵.

1.1. Aljansai – sąvokos turinys ir apibrėžimai

Kariniai aljansai nėra naujas ir tarptautinių santykių disciplinoje netyrinėtas objektas, tačiau net ir kalbant apie tą patį reiškinių, termino „aljansai“ apibrėžimas skirtingų autorių tarpe gali skirtis. Vienas iš pirmųjų aljansų teoretikų George Liska nėra pateikęs formalaus karinio aljanso apibrėžimo, tačiau iš knygoje „Nations in Alliance: The Limits of Interdependence“ aptartų konceptualių idėjų galima susidaryti požiūrį apie tai, kaip jis matė aljansus. Liska teigia, kad valstybės tarpusavyje buriasi vardan bendro tikslo t.y. siekiant atremti kitos valstybės keliamą grėsmę²⁶. Šį veiksmą jis vadina terminu „vienijimasis“ (angl. *alignment*), o aljansą laiko formaliu šio veiksmo įforminimu.

Žymus realistas Hans J. Morgenthau, priešingai, aljansus apibūdina per galios žaidimo perspektyvą. Pasak jo, aljansai tai „būtina galios pusiausvyros funkcija, veikianti daugiašalėje sistemoje“²⁷. Morgenthau atkreipia dėmesį ir į naudas, kurias aljansai neša individualioms valstybėms, pavyzdžiui, kad aljansai, nustatydami ribas, valstybėms suteikia aiškumo, kaip ir kokiais būdais siekti savo interesų įgyvendinimo²⁸. Papildomai, realizmo šalininkai analizuoja valstybių, linkusių šlietis į aljansus, savybes. Morgenthau išskiria kelis tipus valstybių, kurios jungiasi į karinius aljansus: (1) valstybės, nesijaučiančios pakankamai tvirtos ir galinčios vienos atsilaikyti prieš joms grėsmę keliančią jėgą; (2) valstybės, kurios pasiskaičiuoja, kad potenciali nauda bus didesnė nei prisijungimo prie aljanso išpareigojimai; (3) valstybės, kurių interesai savaime nesutampa, dėl to yra reikalinga formali sąjunga, kuri galėtų koordinuoti savo narių politiką ir veiksmus²⁹. Politologas Glenn H. Snyder pateikia konkretesnį ir labiau išplėstą apibrėžimą, pagal kurį aljansai yra oficialios sąjungos tarp valstybių, kurių pagrindinis tikslas yra užtikrinti savo saugumą ir įtaką prieš grėsmę keliančias valstybes tiek taikiau, tiek jėgos panaudojimo būdais³⁰. Tuo tarpu vienas iš pagrindinių aljansų

²⁵ Michael Barnett ir Etel Solingen, „Designed to fail or failure of design? The origins and legacy of the Arab League,“ kn. *Crafting Cooperation, Regional International Institutions in Comparative Perspective*, sud. Amitav Acharya ir Alastair Iain Johnston (New York: Cambridge University Press, 2007), 180–220, <https://doi.org/10.1017/CBO9780511491436.006>.

²⁶ George Liska, *Nations in Alliance: The Limits of Interdependence* (Baltimore: John Hopkins Press, 1968), 13.

²⁷ Hans J. Morgenthau, *Politics Among Nations: The Struggle for Power and Peace* (New York: Alfred A. Knopf, 1972), 181.

²⁸ *Ibid*, 182.

²⁹ *Ibid*, 181–182.

³⁰ Glenn H. Snyder, „Alliance Theory: A Neorealist First Cut“ *Journal of International Affairs* 44, No. 1 (1990): 104, <https://www.jstor.org/stable/24357226>.

teoretikų Stephen Walt pabrėžia, kad aljansai nebūtinai turi būti formali valstybių sąjunga. Jis teigia, kad aljansai – tai „oficialus arba neoficialus susitarimas dėl saugumo bendradarbiavimo tarp dviejų ar daugiau suverenių valstybių“³¹. Tačiau šis apibrėžimas yra pernelyg abstraktus, po juo telpa ne tik karinio aljanso sąvoka, bet ir bet koks tarp valstybių pasirašytas ar priimtas saugumo susitarimas.

Iš aptartų termino „aljansas“ apibrėžimų galima pastebėti, kad tarptautinių santykių mokslų lauke nėra vieno, konkretaus šio termino apibrėžimo, įvairūs mokslininkai terminą interpretuoja savaip. Visgi, galime pastebėti tam tikrus pasikartojančius bruožus tarp visų ar bent daugelio paaiškinimų. Dauguma teoretikų teigia, kad aljansai yra dviejų ar daugiau valstybių sąjungos, kurios susiformuoja dėl iš kitos valstybės kylančios grėsmės ir kurių pagrindinis tikslas yra užtikrinti savo valstybių saugumą. Stefan Bergsmann, išanalizavęs įvairių autorių aljansų apibūdinimus, bandė pateikti savo galutinį, viską apibrėžiantį termino paaiškinimą. Jis išskyrė aštuonis pagrindinius aljanso bruožus: (1) susitarimas tarp galią turinčių veikėjų, neatsižvelgiant į jų tarptautinį pripažinimą; (2) aiškus susitarimas tarp šalių, apie kurio egzistavimą žino visos susitarimo pusės; (3) sąlyginis įsipareigojimas dėl valstybių elgesio specifinės ateities situacijos atveju (kuris priverstų panaudoti *casus foederis*); (4) trečiajame punkte paminėtos ateities situacijos neapibrėžtumas (t.y. valstybės nėra tikros, ar ta situacija įvyks, jei taip – kada); (5) tai yra įsipareigojimas veikti, o ne konkretus valstybės veiksmas įvykus *casus foederis*; (6) įsipareigojimas savo resursais teikti pagalbą aljanso nariui trečiajame punkte paminėto įvykio atveju; (7) abipusis įsipareigojimas; (8) didžiausias dėmesys skiriamas nacionaliniam saugumui.³² Taigi, apjungęs įvairių autorių termino „aljansas“ aiškinimus, Bergsmann pasiūlė naują, visus elementus apimantį apibrėžimą: „tai aiškus valstybių susitarimas nacionalinio saugumo srityje, pagal kurį partneriai įsipareigoja teikti tarpusavio pagalbą, skiriant didelius išteklius tam tikros neapibrėžtos situacijos atveju“³³.

1.2. Realistinis požiūris

Realistai į tarptautinę sistemą žiūri kaip į anarchijos kupiną pasaulį. Garsi vieno iš neorealizmo pradininkų Kenneth N. Waltz frazė puikiai apibūdina realistų požiūrį į tarptautinę sistemą: „gamtos būseną yra karo būseną“³⁴. Pagal šį suvokimą, konfliktas gali kilti bet kuriuo metu, tad valstybės visada turi būti pasirengusios karui, didžiąją dalį resursų skirti gynybai ir rūpintis savo

³¹ Stephen M. Walt, *The Origins of Alliances* (Ithaca and London: Cornell University Press, 1987), 12.

³² Stefan Bergsmann, „The Concept of Military Alliance“, kn. *Small States and Alliances*, sud. Erich Reiter ir Heinz Gärtner (Heidelberg: Physica, 2001), 28–29, https://doi.org/10.1007/978-3-662-13000-1_4.

³³ *Ibid.*, 29.

³⁴ Kenneth N. Waltz, *Theory of International Politics* (New York: McGraw–Hill, 1979), 102.

išlikimu atšiaurioje tarptautinėje sistemoje. Tad natūralu, kad realistinės perspektyvos tyrėjai į aljansus žiūri kaip į saugumo garantą, padedantį valstybėms išlikti anarchinėje tarptautinių santykių sistemoje. Pasak klasikinio realisto John J. Mearsheimer, karinius aljansus geriausia suprasti kaip tiesioginį atsaką į galios pasiskirstymą tarptautinėje sistemoje³⁵. Jis teigia, kad valstybės buriasi į aljansus, siekiant atremti bendrą stiprų priešininką³⁶. Tam pritaria ir kitas aljansų teoretikas George Liska, kuris pabrėžia, kad pirmiausia aljansai yra nukreipti prieš ką nors, o tik vėliau – už ką nors³⁷. Šią mintį anksčiau iškėlė ir klasikinis realistas Hans J. Morgenthau, kuris teigia, kad valstybės šliejasi į aljansus dėl dviejų priežasčių – jos siekia (1) savo galią sustiprinti kitų valstybių galia arba (2) atimti iš savo priešininkų kitų valstybių galią³⁸. Jis pabrėžia, kad „aljansai atlieka būtiną galios pusiausvyros funkciją tarptautinėje sistemoje“³⁹. Iš kitų realistinių aljansų teorijos aiškinimų išsiskiria Snyder pasirinkta pozicija, kadangi jis didesnę dėmesį skiria ne galios, o saugumo aspektui. Jis taip pat formuoja dvi aljansų kūrimosi priežastis – (1) valstybės, nepasitenkinančios vidutinio lygio saugumu, sudarydamos aljansus siekia padidinti savo saugumą; (2) valstybės, siekiančios išvengti izoliacijos ir užkirsti kelią sąjungų kūrimuisi prieš jas pačias, šliejasi į aljansus⁴⁰. Taigi apibendrinant šių keturių autorių mintis, būtų galima teigti, kad pasak klasikinio realizmo, pagrindinė valstybės, besijungiančios į aljansus, vienijanti savybė yra bendras grėsmės suvokimas, o ne ta pati ideologija, istorija ar vertybės. Kitaip tariant, daug resursų turinti, tačiau tolima ir aiškos gynybinės pozicijos besilaikanti valstybė minimaliai skatina valstybės burtis į aljansus; tačiau silpnesnė, bet agresyvios retorikos besilaikanti valstybė gali paskatinti kaimynines šalis skubiai kurti prieš ją nukreiptą aljansą.

Galima teigti, kad klasikinis realizmas aljansų formavimąsi pernelyg suprimityvino. Tą suprato ir neorealistas Stephen M. Walt, kuris nepabijo kritikuoti garsių realistų dėl jų pernelyg didelio dėmesio skyrimo vien tik galios pusiausvyrai. Jis teigia, kad tiek Morgenthau, tiek Liska pagrindinius savo argumentus grindžia gana subjektyviais pavyzdžiais⁴¹. Tad nors Walt neneigia

³⁵ John J. Mearsheimer, „The False Promise of International Institutions“ *International Security* 19, no. 3 (1994): 7, <https://doi.org/10.2307/2539078>.

³⁶ *Ibid*, 13.

³⁷ Liska, *Nations in Alliance*, 12.

³⁸ Morgenthau, *Politics Among Nations*, 181.

³⁹ *Ibid*.

⁴⁰ Glenn H. Snyder, „The Security Dilemma in Alliance Politics“ *World Politics* 36, No. 4 (1984): 462, <https://doi.org/10.2307/2010183>.

⁴¹ Walt, *The Origins of Alliances*, 7.

galios pusiausvyros svarbos, savo darbuose jis pabrėžia, kad valstybių grėsmės suvokimui įtakos taip pat turi bendra priešininko galia, jo geografinis artumas, puolimo pajėgumai bei intencijos⁴².

Svarbu aptarti ir pagrindinius realistinio aljansų teorijos aiškinimo terminus. Liska kalba apie valstybių grupavimąsi (angl. *alignment*) ir persigrupavimą (angl. *realignment*), kurie vyksta tuomet, kai nacionalinis saugumas tampa pagrindiniu iššūkiu, o konfliktas su priešiškomis jėgomis suintensyvėja⁴³. Jis taip pat atkreipia dėmesį į tai, kad viena iš jungimosi į aljansus priežasčių gali būti grindžiama ekonominiais ir prekybiniais santykiais, tačiau tai nėra pagrindinė priežastis, kadangi ekonominiai santykiai su kitomis valstybėmis dažnai yra lydimi ekonominės priklausomybės baimės bei augančiu kitų, naujų rinkų potencialu⁴⁴. Autorius aljansų tikslą įvardija aiškiais ekonominiais terminais: „aljansai siekia maksimizuoti naudą ir pasidalinti išipareigojimus.“⁴⁵ Liska valstybių šliejimąsi į aljansus sieja su jėgos vaidmeniu ir nacionaliniu interesu – valstybės jungiasi į aljansus, siekdamos sumažinti arba visai panaikinti priešiško jėgų įtaką, pilnai išnaudojant savo pajėgumus⁴⁶. Neorealizmo atstovas Waltz į aljansų teorijos lauką įvedė naują terminą – prisišliejimas (angl. *bandwagoning*). Pasak jo, valstybės, siekdamos užtikrinti savo išlikimą gali rinktis prisišlieti prie priešiškos galios, o ne jai oponuoti⁴⁷. Neorealistas Stephen M. Walt patikslina Waltz sąvoką ir pateikia kompleksiškesnę aljansų formavimosi interpretaciją, kurioje teigia, kad grėsmės akivaizdoje valstybės arba balansuoja (angl. *balancing*), t.y. buriiasi su kitomis valstybėmis prieš bendrą grėsmę, arba prisišlieja, t.y. stojasi išvien su grėsmę keliančiu subjektu⁴⁸. Visa tai jis pavadina grėsmių balansavimu (angl. *balance of threat*). Pasak autoriaus, daugeliu atvejų balansavimo strategija yra populiareesnė nei prisišliejimo, kadangi ji yra labiau nuspėjama ir mažiau rizikinga⁴⁹.

Visgi realistai supranta ir aljansams kylančias problemas bei jų ribas. Visų pirma, jie pabrėžia, kad valstybės, kurios šliejasi į aljansus, niekada negali būtų užtikrintos dėl kitų valstybių, tariamų savo partnerių, tikrųjų interesų. Snyder tai įvardija terminu „antroji aljansų dilema“ ir teigia, kad šioje fazėje valstybės turi nusistatyti savo išipareigojimo lygį, kiek jos gali padėti savo partneriams konkrečių priešiškos valstybės keliamų grėsmių akivaizdoje⁵⁰. Antroji aljansų dilema parodo, kad

⁴² Walt, 21–22.

⁴³ Liska, 12.

⁴⁴ *Ibid*, 14.

⁴⁵ *Ibid*, 26.

⁴⁶ *Ibid*.

⁴⁷ Waltz, *Theory of International Politics*, 126–127.

⁴⁸ Walt, 17.

⁴⁹ *Ibid*, 29.

⁵⁰ Snyder, „The Security Dilemma“, 466.

valstybės, besijungiančios į aljansus, turi nuolat pasverti per didelio ar per mažo įsipareigojimo rizikas, kadangi jos negali būti įsitikinusios savo partnerių atvirumu, patikimumu ir tikraisiais ketinimais.

Šiai idėjai antrina ir Mearsheimer, kuris kaip vieną iš realistinio požiūrio prielaidų apie tarptautinę sistemą, išskiria tai, kad „valstybės niekada negali būti įsitikinusios dėl kitų valstybių ketinimų“⁵¹. Jis pabrėžia, kad tai nereiškia, jog valstybės iš prigimties yra piktavališkos, tačiau atkreipia dėmesį į tai, kad nėra įmanoma visada nuspėti kitų ketinimus, tuo labiau, kai valstybių ketinimai gali kisti⁵².

Realizmo šalininkai taip pat atkreipia dėmesį į tai, kad aljansų bendradarbiavimui įtakos turi ir tarptautinės sistemos pobūdis. Kaip teigia Snyder, tarptautinės sistemos struktūra tiesiogiai veikia jau aljansų pobūdį ir jų politiką⁵³. Dvipolėse sistemose egzistuojantys aljansai yra patvaresni – valstybės dažniausiai neturi alternatyvių sąjungininkų, dėl to sąjungininkų gynimas yra tarp svarbiausių supervalstybių interesų⁵⁴. Tuo tarpu aljansų, vyraujančių daugiapolėse sistemose, valstybės gali turėti daug potencialių sąjungininkų, tad jų įsipareigojimas dabartiniais partneriams dažnai būna mažas ir vangus, ko pasekoje aljansai tampa trapūs ir itin paveikiami nesutarimų⁵⁵.

Žiūrint iš šių dienų perspektyvos, galima pastebėti, kad kai kurios realistų teoretikų idėjos „paseno“ ir nebėra aktualios XXI a. įvykių analizei. Pavyzdžiui, idėja, kad aljansų formavimasis yra valstybių atsakas į joms iškilusią grėsmę, nepaaiškina, kas nutinka su aljansais šiai grėsmei išnykus. 1990 m. išleistame straipsnyje Mearsheimer teigia, kad po Šaltojo karo pabaigos išnykus pagrindiniam NATO išlaikančiam ramsčiui – Sovietų Sąjungos grėsmei – aljansas gali iširti⁵⁶. Tačiau NATO ne tik neiširo, bet, priešingai, nuo 1990 m. iki 2026 m. aljansas pasipildė 16 naujų narių. Snyder dalinai atsako į iškeltą klausimą, pabrėždamas vieną iš aljansų privalumų – sąjungininkų perėjimo pas priešininkus prevenciją⁵⁷ –, kurio vertė gali būti juntama ir nesant akivaizdžiai grėsmei, tačiau tai nepaaiškina spartaus šio karinio aljanso narysčių augimo.

⁵¹ Mearsheimer, „The False Promise“, 10.

⁵² *Ibid.*

⁵³ Snyder, „Alliance Theory“, 107.

⁵⁴ Snyder, „The Security Dilemma“, 484.

⁵⁵ *Ibid.*, 485–489.

⁵⁶ John J. Mearsheimer, „Back to the Future: Instability in Europe after the Cold War“ *International Security* 15, No. 1 (1990): 52. <https://doi.org/10.2307/2538981>.

⁵⁷ Snyder, „Alliance Theory“, 110.

1.3. Institucionalistinis požiūris

Institucionalizmas tarptautinius santykius aiškina iš institucijų (plačiaja prasme) perspektyvos ir teigia, kad jos formuoja politinį elgesį, lemia sprendimų priėmimą ir jų įgyvendinimą. Kaip teigia amerikiečių politologas Arthur A. Stein, pagrindinė institucionalizmo idėja yra tai, kad tarptautinės institucijos, tame tarpe ir kariniai aljansai, yra savanaudiškas valstybių kūrinys, skirtas problemoms spręsti⁵⁸. Institucionalistai bendradarbiavimą tarp valstybių supranta institucijų kontekste ir dėl to naudoja institucijas valstybių elgesiui užsienio politikoje paaiškinti⁵⁹. Amerikiečių politologas Robert O. Keohane institucijas apibrėžia kaip „nuolatinę ir susijusią formalių bei neformalių taisyklių rinkinį, kuris nustato elgesio vaidmenis, riboja veiklą ir formuoja lūkesčius“⁶⁰. Tarptautinių institucijų įvedimas tarpvalstybiniam bendradarbiavimui suteikia „formą“ – apibrėžia narių įsipareigojimus, jiems keliamus reikalavimus bei lūkesčius, t.t. – ir taip sumažina bendradarbiavimo neapibrėžtumą, ko pasekoje valstybės gali veikti išvien sklandžiau ir efektyviau⁶¹.

Institucionalistai visiškai neatmeta realistinio aiškinimo, kad valstybės šliejasi į aljansus bendrų grėsmių akivaizdoje. Pavyzdžiui, teigia, kad NATO buvo įkurta, siekiant „atgrasyti sovietų karinį išpuolį Vakarų Europoje ir ginti Europą nuo išpuolio, jei atgrasymas nepavyktų“⁶². Tačiau institucionalistinio mąstymo atstovai teigė, kad šis aiškinimas nėra universalus ir teigė, kad valstybės steigia tarptautines organizacijas todėl, kad bet koks bendradarbiavimas duoda geresnių rezultatų nei vienašališki valstybių veiksmai. Pasak Olson, valstybės steigia institucijas su tikslu pasiekti tuos interesus, kurių negalėtų pasiekti arba ne taip gerai pasiekti, jei veiktų vienos⁶³. Be to, kaip teigia Keohane, tarptautinės institucijos ir aljansai yra būtini, norint spręsti globalias ir tarpvalstybines problemas; be šių institucijų bendradarbiavimas tarp valstybių būtų labai sudėtingas⁶⁴. Konkrečiau

⁵⁸ Arthur A. Stein, „Neoliberal institutionalism“, kn. *The Oxford Handbook of International Relations*, sud. Christian Reus-Smit ir Duncan Snidal, (New York: Oxford University Press, 2008), 208, <https://doi.org/10.1093/oxfordhb/9780199219322.003.0011>.

⁵⁹ Michael Zürn, „Problematic social situations and international institutions: On the use of game theory in international politics“, kn. *Inaugural Pan-European Conference: International Relations and Pan-Europe*, sud. Frank R. Pfetsch, (Hamburg: LIT Verlag Münster, 1993), 67, <https://hdl.handle.net/10419/112307>.

⁶⁰ Robert O. Keohane, „Multilateralism: An agenda for research“ *International Journal* 45, No. 4 (1990): 732, <https://www.jstor.org/stable/40202705>.

⁶¹ Robert O. Keohane, *After Hegemony: Cooperation and Discord in the World Political Economy*, (Princeton: Princeton University Press, 1984), 97.

⁶² Celeste A. Wallander, „Institutional Assets and Adaptability: NATO After the Cold War“ *International Organization* 54, No. 4 (2000): 712, <https://doi.org/10.1162/002081800551343>.

⁶³ Mancur Olson, *The Logic of Collective Action: Public Goods and the Theory of Groups*, (Cambridge: Harvard University Press, 1965), 7.

⁶⁴ Keohane, *After Hegemony*, 87–88.

kalbant institucijos sudaro sąlygas valstybėms bendradarbiauti išteklių telkimo, sprendimų priėmimo, taisyklių laikymosi, tarptautinių normų srityse⁶⁵. Teiginiui, kad valstybės, kurdamos institucijas, siekia išspręsti savo problemas ir pasiekti geriausią įmanomą rezultatą pritaria ir Stein, kuris teigia, kad institucijų turėjimas gali padėti spręsti ir valstybių tarpusavio problemas, pavyzdžiui, veiksmų koordinavimą⁶⁶.

Celeste A. Wallander šį argumentą išplečia ir pabrėžia, kad valstybės buriiasi į aljansus, siekdamos sustiprinti tarpusavio pasitikėjimą t.y. norėdamos parodyti, kad jos neketina ar net neturi galimybės kelti viena kitai grėsmę⁶⁷. Kaip pavyzdį autorė pateikia tai, ką ji įvardina kaip „Vokietijos problemą“ – poreikį apginkluoti Vakarų Vokietiją, kad ji galėtų apsiginti nuo Sovietų Sąjungos, bet tuo pačiu ir baimę, kad apginkluota Vakarų Vokietija taps tokio pačio lygio grėsme Vakarų pasauliui kaip ir Sovietų Sąjunga⁶⁸. Kad išspręstų šią problemą, NATO turėjo suvaldyti ne išorinę (kylančią dėl Sovietų Sąjungos baimės), o vidinę problemą, kylančią iš nepasitikėjimo kitais aljanso nariais⁶⁹. Galiausiai, autorė, remdamasi sąnaudų teorija (angl. *cost theory*), teigia, kad valstybės šliejasi į aljansus, nes neformalus, ne institucionalizuotas bendradarbiavimas yra per daug brangus⁷⁰.

Institucionalistinė literatūra didelį dėmesį skiria ir tam, kaip yra sukonstruoti aljansai t.y. kokios taisyklės, procedūros, savybės apibrėžia juos. Tai atspindi institucionalistinės aljansų teorijos požiūrį į institucijas ne į kaip pasyvius objektus, o kaip į struktūras, kurių savybės apibrėžia tai, ką valstybės narės gali daryti, kaip jos koordinuoja veiksmus ir kaip efektyviai pasiekia tikslus. Autoriai Brett Leeds et al. išskiria įvairius kintamuosius, pagal kuriuos yra formuojamas aljanso valstybių narių elgesys: įsipareigojimų tipas, dizainas, kontekstas⁷¹. Šie bruožai nėra tik idealistiniai šalių norai, bet jie iš tikrųjų daro įtaką šalių elgesiui tarptautinėje arenoje. Wallander tai iliustruoja NATO pavyzdžiu ir teigia, kad „jei išorinė grėsmė, kuriai atgrasyti buvo sukurtas aljansas, išnyktų, labiau tikėtina, kad aljansas išliktų, jei jau būtų sukūręs institucines praktikas, kurios bus ekonomiškai efektyvios naujoje saugumo aplinkoje“⁷². Pasak jos, NATO išliko net ir pasibaigus Šaltajam karui todėl, kad aljanso institucinės „architektūros“ išardymas ir naujos sukūrimas būtų buvęs brangesnis

⁶⁵ Wallander, „Institutional Assets and Adaptability“, 709.

⁶⁶ Stein, „Neoliberal institutionalism“, 208.

⁶⁷ Wallander, „Institutional Assets and Adaptability“, 710–711

⁶⁸ *Ibid*, 715–716.

⁶⁹ *Ibid*, 716.

⁷⁰ *Ibid*, 709.

⁷¹ Brett Leeds, et al. „Alliance Treaty Obligations and Provisions, 1815-1944“ *International Interactions* 28, No. 3 (2002): 240–243. <https://doi.org/10.1080/03050620213653>.

⁷² Wallander, 711.

nei jau esamos „architektūros“ išlaikymas, o turimi aljanso ištekliai tiko ir naujoms saugumo problemoms spręsti⁷³.

1.4. Konstruktyvistinis požiūris

Konstruktyvistinio požiūrio darbų, analizuojančių aljansus, yra itin mažai, tačiau skaitant klasikinių autorių tekstus galima numanyti, kaip jie aiškina aljansų kūrimosi priežastis ir aplinkybes. Bendrai kalbant, konstruktyvizmas skiria didelį dėmesį socialinei aplinkai. Konstruktyvistas Jeffrey T. Checkel kritikavo neorealistus, nes jie ignoruoja „valstybės interesų turinį bei šaltinius ir pasaulinės politikos socialinę struktūrą“⁷⁴. Konstruktyvistams, priešingai, svarbu ne tik valstybės galia, bet ir kaip jos veikia struktūrose, kokią reikšmę suteikia viena kitai⁷⁵. Amerikiečių politologas Alexander Wendt struktūras laiko „pirmiausia kultūriniu, o ne materialiu reiškiniu“, kuris formuoja bendras tapatybes⁷⁶. Autorius tapatybės sąvoka dalina į keturias rūšis: asmeninę arba korporatyvinę, tipinę, vaidmens ir kolektyvinę⁷⁷. Pirmoji, asmeninė arba korporatyvinė tapatybė, valstybėms suteikia grupės identitetą t.y. jos piliečiai gali suvokti save kaip didesnės grupės dalimi⁷⁸. Kitaip tariant, tai yra pagrindinės valstybės savybės, kurios ir daro ją valstybe, pavyzdžiui, autonomija, ekonominis gerbūvis, t.t. Tipinė tapatybė siejasi su bendru požiūriu, vertybėmis, elgesiu, kas valstybių lygmeniu gali reikšti bendrą politinę sistemą ar ideologiją⁷⁹. Vaidmens tapatybė į subjektą žiūri per jo santykį su kitu⁸⁰. Tarpvalstybiniu lygiu tai gali būti susiję su tuo, kaip valstybė suvokia save santykyje su kitomis valstybėmis, pavyzdžiui, ar ji yra lyderė, sąjungininkė, konkurentė, t.t. Kolektyvinė tapatybė, autoriaus apibūdinama kaip vaidmens ir tipinės tapatybių mišinys, siejasi su grupėmis t.y. kai žmogus pradeda taip stipriai identifikuotis kaip tam tikros grupės dalis, kad išnyksta riba tarp „aš“ ir „jie“⁸¹. Šis tapatybių tipas gali pasireikšti tautos lygiu, kuomet yra jaučiamas glaudus ryšys tarp tautos atstovų dėl bendrų istorinių patirčių, kalbos, kultūros, vertybių ir t.t.

⁷³ Wallander, 711–712.

⁷⁴ Jeffrey T. Checkel, „The Constructivist Turn in International Relations Theory“ *World Politics* 50, No. 2 (1998): 324. <https://www.jstor.org/stable/25054040>.

⁷⁵ *Ibid*, 325.

⁷⁶ Alexander Wendt, *Social Theory of International Politics*, (Cambridge: Cambridge University Press, 1999), 193.

⁷⁷ *Ibid*, 224.

⁷⁸ *Ibid*, 225.

⁷⁹ *Ibid*, 226.

⁸⁰ *Ibid*, 227.

⁸¹ *Ibid*, 229.

Remiantis Wendt idėjomis apie tapatybę ir jos tipais, galima išskirti keturis paaiškinimus, kodėl kuriasi aljansai. **Pirma**, kai valstybės viena kitą laiko patikimomis partnerėmis, jas sieja bendros normos ir idėjos ir jos pradeda save suvokti kaip bendros, kolektyvinės tapatybės dalimi, valstybės yra labiau linkusios burtis į aljansus. Šį paaiškinimą galima sieti ir su saugumo jausmu, kurį suteikia buvimas bendros, didelės grupės dalimi. **Antra**, valstybės yra labiau linkusios bendradarbiauti, jei jos viena kitą laiko panašiomis į save. Praktinėje plotmėje tai reiškia, kad valstybės, jungiamos panašiomis valdymo sistemomis, vertybėmis, yra linkusios kurti aljansus, kadangi jos viena kitą laiko mažiau grėsmingomis ir labiau suderinamomis. **Trečia**, valstybės buriiasi į aljansus, siekdamos tarptautinėje sistemoje atlikti numatytą vaidmenį. Pavyzdžiui, valstybė, kuri save laiko regiono lyderė, gali kitas šalis suburti, siekiant išlaikyti savo įtaką regione. **Ketvirta**, valstybės šliejasi į aljansus, kai jos jaučia bendrumo jausmą su kitomis valstybėmis ir dėl panašių istorinių, kultūrinių, vertybinių tapatybių viena kita priskiria tai pačiai grupei. Pavyzdžiui, jei to pačio žemyno valstybės jaučiasi didesnės, bendros tapatybės dalimi, tai gali jas paskatinti jungtis į regioninį aljansą.

Konstruktivistinės perspektyvos atstovai pabrėžia bendrą aljanso narių tapatybę kaip paties aljanso formavimo ir gyvavimo pamatą. Wendt išskyrė sąlygą sėkmingam karinio aljanso sukūrimui ir išlaikymui – aljanso narių kolektyvinė tapatybė turi kurti ir bendrus jų interesus⁸². Kitaip tariant, valstybės, siejamos bendromis vertybėmis, ideologija ar istorine patirtimi, yra labiau linkusios tuos pačius veikėjus įvardinti grėsmėmis ir bendradarbiauti, siekiant apsisaugoti nuo jų. Politologas Peter J. Katzenstein į konstruktyvistinį aljansų matymą įveda „normų“ sąvoką, kurios pasak jo yra „kolektyviniai lūkesčiai dėl tinkamo elgesio tam tikroms tapatybėms“⁸³. Jis išskiria dvi normų rūšis: (1) sudarančios (angl. *constitutive*) normos, kurios formuoja tapatybes ir jų elgesį tam tikruose kontekstuose ir (2) reguliuojančios (angl. *regulative*) normos, kurios nustato jau susiformavusių tapatybių elgesį⁸⁴. Kitaip sakant, pirmasis tipas kuria tapatybes, o antrasis – nustato jau susikūrusių tapatybių veiksmus. Valstybės santykius su kitomis valstybėmis kuria per normas ir kaip teigia tarptautinių santykių profesorius Michael Barnett „būtent tapatybės politika, o ne anarchijos logika dažnai leidžia geriau suprasti, kurios valstybės yra laikomos potencialia ar tiesiogine grėsme

⁸² Alexander Wendt, „Collective Identity Formation and the International State“ *The American Political Science Review* 88, No. 2 (1994): 386, <https://www.jstor.org/stable/2944711>.

⁸³ Peter J. Katzenstein, *The Culture of National Security: Norms and Identity in World Politics*, (New York: Columbia University Press, 1996), 54.

⁸⁴ *Ibid.*

valstybės saugumui“⁸⁵. Pritaikius šį paaiškinimą aljansų teorijai, galima teigti, kad šalių interesai tarptautinėje erdvėje priklauso nuo to, kaip jos save suvokia (pavyzdžiui, valstybės, laikančios save supervalstybe, ir valstybės, laikančios save neutralia, elgesys skirsis), o valstybėms, turinčioms labai aiškia bei tvirtą tapatybę, yra keliami tam tikri lūkesčiai, kaip jos turėtų elgtis (pavyzdžiui, yra tikimasi, kad demokratijos gerbs žmogaus teises). Aljansų formavimo srityje Barnett pabrėžia bendros valstybių tapatybės svarbą ir teigia, kad bendra tapatybė dažnu atveju skatina ir bendros grėsmės identifikavimą⁸⁶. Konstruktyvistai taip pat didelę reikšmę teikia valstybių socialinei aplinkai, tad ir į karinius aljansus jie žiūri kaip į socialiai formuojamas institucijas. Kaip teigia Checkel, „materialinės struktūros [...] prasmę įgyja tik per socialinį kontekstą, pagal kurį jos yra interpretuojamos“⁸⁷.

Svarbu paminėti, kad konstruktyvistinis aljansų formavimosi aiškinimas yra glaudžiai susijęs su saugumo bendruomenės idėja, kurią kartu su kitais autoriais apibrėžė čekų politologas Karl W. Deutsch. Pasak jo, saugumo bendruomenė tai yra „užtikrinimas, kad tos bendruomenės nariai nekovo tarpusavyje fiziškai, o ras būdų ginčus išspręsti kitaip“⁸⁸. Toliau šią idėją padėjo išplėtoti mokslininkai Emmanuel Adler ir Michael Barnett, kurie konceptą pripildė socialinio konstruktyvizmo idėjomis. Autoriai išskyrė tris saugumo bendruomenių formavimosi etapus, pagal kuriuos pradinis bendradarbiavimas tarp valstybių gali virsti į brandžią, saugumo bendruomenę. Pirmoji fazė, arba besiformavimo (angl. *nascent*) etapas, apima vyriausybių siekį ne išskirtinai kurti saugumo bendruomenes, o didinti bendradarbiavimą tarp valstybių, siekiant padidinti saugumo lygį regione⁸⁹. Tačiau šiame etape susidarantys ryšiai tarp valstybių gali kilti ne tik iš poreikio stiprinti gynybą bendros grėsmės akivaizdoje, bet ir iš siekio stiprinti institucinius ir tarptautinius ryšius, didinti materialinę valstybių pažangą bei skleisti idėjas, kad vienos valstybės saugumas priklauso ir nuo kitų valstybių saugumo t.y. tarpusavyje priklausomas (angl. *interdependent*)⁹⁰. Antrosios fazės, arba kylimo (angl. *ascendant*) etapo, metu valstybės pradeda glaudžiau bendradarbiauti karineje srityje – gilėja pasitikėjimas tarp valstybių, gali atsirasti kolektyvinė tapatybė, yra kuriamos naujos

⁸⁵ Michael N. Barnett, „Identity and Alliances in the Middle East“, kn. *The Culture of National Security: Norms and Identity in World Politics*, sud. Peter J. Katzenstein, (New York: Columbia University Press, 1996), 401.

⁸⁶ Barnett, „Identity and Alliances“, 408.

⁸⁷ Checkel, „The Constructivist Turn“, 326.

⁸⁸ Karl W. Deutsch, et al., *Political Community and the North Atlantic Area: International Organization in the Light of Historical Experience*, (Princeton: Princeton University Press, 1957), 5.

⁸⁹ Emanuel Adler ir Michael Barnett, *Security Communities*, (Cambridge: Cambridge University Press, 2009), 50.

⁹⁰ *Ibid.*

institucijos ir organizacijos.⁹¹ Praktinėje srityje visa tai pasireiškia žvalgybinės informacijos perdavimu ar bendru ginkluotės ar kitos karinės įrangos įsigijimu⁹². Trečioji fazė, arba subrendimo (angl. *mature*) etapas, pasižymi stipriu institucionalizavimo lygiu tiek valstybiniame, tiek viršvalstybiniame lygmenyse ir saugumo bendruomenės atsiradimu, ko pasekoje karas regione tampa vis mažiau tikėtinas⁹³. Praktinėje srityje tai pasireiškia valstybių kolektyvinio saugumo samprata, karinių išteklių telkimu, politikos koordinavimu, tame tarpe ir kovojant su grėsmėmis, kylančiomis iš vidaus, laisvu gyventojų judėjimu tarp valstybių⁹⁴.

2. KARINIO BENDRADARBIAVIMO ETAPAI

Iš ankstesnėse potėmėse aptartų aljansų teoretikų idėjų matyti, kad dalis jų apsiriboja svarstymais, kodėl kuriami aljansai, kokie jų tikslai, kokios valstybės jungiasi į aljansus ir pan. Visgi, norint giliau suprasti Kinijos ir Baltarusijos tarpusavio karinio bendradarbiavimo paskatas, svarbu išskirti praktinio karinio bendradarbiavimo etapus, kurie tiriamojoje dalyje padės paaiškinti šios neįprastos karinės partnerystės plėtrą.

Pirmąjį etapą galime apibrėžti terminu „**grupavimasis**“. Šio etapo metu valstybės tarpusavyje nesudaro formalių karinių aljansų, tačiau pradeda bendradarbiauti tam tikrais klausimais, dažniausiai vedamos bendrų interesų ar saugumo grėsmių⁹⁵. Pavyzdžiui, tarp šalių jaučiasi politinis suartėjimas, gali būti pastebimas žinučių ir pozicijų tarptautinėje erdvėje derinimas, išaugęs diplomatinio susitarimų skaičius. Thomas S. Wilkins pabrėžia, kad nepaisant dažno klaidingo grupavimosi prilyginimo aljansui, aljansas yra tik viena iš grupavimosi formų⁹⁶. Autoriai Emerson Niu ir Sean M. Zeigler, remdamiesi pasaulio istorija iki Pirmojo pasaulinio karo, parodo, kad šiame etape valstybės dažnai renkasi neįpareigojančius susitarimus⁹⁷. Valstybės įvertina sąjungininkų pajėgumus ir nusprendžia, ar verta siekti oficialių bendradarbiavimo susitarimų. Šiuo pagrindu yra formuojami pamatai tolimesniam bendradarbiavimui.

⁹¹ Adler ir Barnett, *Security Communities*, 53.

⁹² *Ibid*, 54.

⁹³ *Ibid*, 55.

⁹⁴ Adler ir Barnett, *Security Communities*, 56–57.

⁹⁵ Thomas S. Wilkins, „‘Alignment’, Not ‘Alliance’ – the Shifting Paradigm of International Security Cooperation: Toward a Conceptual Taxonomy of Alignment” *Review of International Studies* 38, no. 1 (2012): 53–76, <https://doi.org/10.1017/S0260210511000209>.

⁹⁶ *Ibid*, 56.

⁹⁷ Emerson Niu ir Sean M. Zeigler, „Entente versus Alliance: When Should States Be Friends but Not Allies?” *Defence and Peace Economics* 35, No. 7 (2023): 803, <https://doi.org/10.1080/10242694.2023.2213468>.

Antrasis etapas – „**formalūs įsipareigojimai**“ – apima tikslus rašytinius įsipareigojimus, kuriuos prisiima valstybės, bei sąlygas, kurios apibrėžia šių įsipareigojimų įsigaliojimą. Autoriai Leed et al. išskiria kelis įsipareigojimo tipus – gynybiniai, puolamieji, neutralumo, neagresijos ir konsultacijų⁹⁸. Gynybiniai įsipareigojimai įpareigoja valstybes padėti sąjungininkams, jei jų suverenumui ar teritoriniam vientisumui kyla grėsmė; tuo tarpu puolimo įsipareigojimai užtikrina valstybių bendradarbiavimą karinėje srityje ir tokiose situacijose, kuriose nėra skirtos tik savo teritorijų gynybai⁹⁹. Susilaikymas nuo agresijos (angl. *non-aggression*) įpareigoja valstybes nepulti viena kitos, o neutralumo įsipareigojimai yra šiek tiek platesnio įsipareigojimo tipas, kadangi jie taip pat įpareigoja valstybes nesikišti į partnerių konfliktus bei susilaikyti nuo pagalbos viena kitos priešininkams¹⁰⁰. Visgi, kaip pabrėžia autoriai, šios ribos nėra griežtos, o tam tikra karinio bendradarbiavimo sutartis gali būti priskiriama ir kelių įsipareigojimų tipams, ką parodo ir autorių naudojami istoriniai pavyzdžiai¹⁰¹.

Trečiasis karinio bendradarbiavimo etapas apima **reguliarių konsultacijų ir bendro planavimo institucionalizavimą**, pasitelkiant komitetų steigimą, standartizuotų procedūrų ir veiklos normų nustatymą. Šiame etape oficialus susitarimas ir įsipareigojimai virsta veikiančia saugumo institucija. Didelė dalis tyrėjų šį etapą aiškina pasitelkdami konkretų NATO pavyzdį. Pavyzdžiui, John S. Duffield teigia, kad reguliarios konsultacijos, nepriklausomai nuo jų temų ar dalyvavimo lygmens, padeda užtikrinti „aukštą skaidrumo lygį aljanso viduje“¹⁰². Visa tai lemia stiprų pasitikėjimo lygį tarp aljanso narių, ko pasekoje bendradarbiavimas tampa atviresnis ir efektyvesnis. Šią mintį toliau išplėtoja Celeste A. Wallander, teigdama, kad NATO mechanizmai – konsultaciniai organai, sprendimų priėmimo procedūros – nebuvo sukurti vien tik kaip atsakas į Šaltąjį karą, siekiant atsverti grėsmę, kylančią iš Sovietų Sąjungos, o priešingai – tai sąmoningai sukurti mechanizmai, kurie buvo skirti ir problemoms tarp valstybių narių spręsti¹⁰³. Šiuos mechanizmus galima apibūdinti kaip daugiau bendrinio pobūdžio priemones, pritaikomas įvairiam spektrui problemų spręsti¹⁰⁴. Taigi, šis etapas būtent ir yra tai, kas paverčia „popierinį“ – pasirašyta sutartimi sutartą – aljansą

⁹⁸ Leeds, et al., „Alliance Treaty Obligations and Provisions“, 241.

⁹⁹ *Ibid.*

¹⁰⁰ Leeds, et al., 241.

¹⁰¹ *Ibid.*, 241–244.

¹⁰² John S. Duffield, „NATO’s Functions after the Cold War“ *Political Science Quarterly* 109, No. 5 (1994/1995): 774, <https://www.jstor.org/stable/2152531>.

¹⁰³ Wallander, 713-714.

¹⁰⁴ *Ibid.*

„gyva“ institucija, kuri per bendros politikos planavimą, suderintas procedūras užtikrina valstybių kolektyvinius veiksmus ir jų veiksmingumą.

Ketvirtą ir paskutinį karinio bendradarbiavimo etapą galima apibūdinti kaip „operacinę integraciją“. Tai yra jau giliausias karinio bendradarbiavimo institucionalizavimo lygmuo, pasižymintis prieiga prie valstybių narių bazių, bendromis pratybomis, vieninga vadovavimo struktūra. Šiame etape valstybių narių nacionalinės pajėgos yra pavaldžios bendrai vadovavimo struktūrai, yra formuojami bendri kariniai junginiai, o tai smarkiai padidina dislokavimo galimybes ir strateginį pasiekiamumą¹⁰⁵. Išsivysčiusi karinė priklausomybė lemia tai, kad aljansas tampa patikimesnis, atsparesnis ir pajėgesnis vykdyti įvairias operacijas. Kaip teigia Gražvydas Jasutis, NATO yra pažangiausias šio etapo pavyzdys – sukurtos greitojo reagavimo pajėgos, pasižyminčios valstybių narių kariuomenių integracija, vieno bendro vado vadovavimu, reguliarumu¹⁰⁶.

Visgi svarbu pabrėžti, kad nors ir yra išskiriami keturi karinio bendradarbiavimo etapai, karinis bendradarbiavimas yra besitęsiantis procesas. Karinės integracijos lygiui įtaką daro besikeičiančios geopolitinės aplinkybės, saugumo situacija regione, besikeičiantys aljansų tikslai ir užduotys¹⁰⁷. Tačiau norint pasiekti pilną karinę integraciją valstybėms gali tekti paaukoti dalį savo nepriklausomo sprendimų priėmimo, tad pasak Jasučio, visiška karinė integracija yra labiau tikėtina tarp autoritarinių valstybių¹⁰⁸.

3. KINIJOS IR BALTARUSIJOS KARINIO BENDRADARBIAVIMO VYSTYMASIS

1992 m. Kinijos Liaudies Respublika ir Baltarusijos Respublika oficialiai užmezgė diplomatinius santykius, tačiau ankstyvasis bendradarbiavimas tarp valstybių vyko ekonominėje ir politinėje, o ne karinėje srityje. Tuometinis Baltarusijos gynybos sektorius vis dar buvo stipriai priklausomas nuo sovietinės infrastruktūros ir Rusijos tiekimo grandinių, o Kinija dar buvo tik bepradedanti savo kariuomenės modernizaciją ir neturėjo reikšmingos bendradarbiavimo su posovietinėmis valstybėmis gynybos srityje patirties. Atsižvelgiant į praeitoje dalyje išskirtus karinio bendradarbiavimo etapus, Kinijos ir Baltarusijos bendradarbiavimą XX a. 10 dešimtmetyje ir XXI a. pr. galėtume priskirti pirmajai, grupavimosi fazei. Tarp valstybių buvo mezgami pirmieji kontaktai karinėje srityje, tačiau nebuvo jokių formalių karinių įsipareigojimų, santykiai buvo pragmatiški, o

¹⁰⁵ Gražvydas Jasutis, „Karinio aljanso patvarumo tyrimas: Rusijos ir Baltarusijos atvejis“ (Daktaro disertacija, Vilniaus universitetas, 2011), 45.

¹⁰⁶ Jasutis, „Karinio aljanso patvarumo tyrimas“, 46–47.

¹⁰⁷ Jasutis, 47.

¹⁰⁸ *Ibid.*

bendradarbiavimas – atsitiktinis, siekiant konkrečios naudos apibrėžtu laiku. Politiniu lygiu Baltarusijos lyderiai nuosekliai laikėsi Kinijai draugiškos pozicijos ir stengėsi palaikyti gerus tarpusavio santykius – Lukašenka ne kartą lankėsi Pekine, viešai deklaravo simpatijas Kinijos politiniam modeliui. Nors ankstyvojoje santykių stadijoje Baltarusija nebuvo Kinijos prioritetu Europoje, tačiau Rusijos Krymo invazija bei tolimesnis karas prieš Ukrainą ir atsargi Baltijos valstybių laikysena Kinijos atžvilgiu, privertė Pekiną pergalvoti savo strategiją¹⁰⁹. Patogi Baltarusijos, kaip „koridoriaus“ tarp Azijos ir Europos, padėtis bei bendros politinės vertybės didino Baltarusijos svarbą Kinijai.

2013 m. žymi grupavimosi fazės pabaigą ir perėjimą į antrąjį etapą – Kinija ir Baltarusija pakelia savo santykius iki „strateginės partnerystės“ lygio. Kinijos diplomatinio santykių tipai ar lygmenys nėra griežtai apibrėžtas konceptas, diplomatinio santykių tipų apibrėžimai nėra aiškiai įvardinti oficialiuose dokumentuose, tad toliau bus remiamasi skirtingų analitikų interpretacijomis, kurios tarpusavyje taip pat gali varijuoti.

Kinijos Tarptautinių santykių instituto mokslininkas Xiang Haoyu išskiria penkis Kinijos partnerysčių su kitomis valstybėmis tipus: bendroji partnerystė, visapusiška partnerystė, strateginė partnerystė, visapusiška/pasaulinė strateginė partnerystė, visapusiška strateginė partnerystė visomis sąlygomis¹¹⁰. Bendroji partnerystė yra žemiausio lygio, apimanti dvišalį bendradarbiavimą abejoms pusėms naudingais klausimais, pavyzdžiui, prekybos srityje¹¹¹. Antrasis lygmuo – visapusiška partnerystė – dažnai pasižymi didesniu politiniu įsitraukimu, vyksta aukšto rango pareigūnų vizitai¹¹². Visgi didžiausias skirtumas yra matomas pereinant prie kito partnerystės lygmens – strateginės partnerystės. Strategines partneres vienija ilgalaikę viziją turintis bendradarbiavimas¹¹³, taip pat pozicijų įvairiais tarptautiniais klausimais koordinavimas¹¹⁴. Visapusiška arba pasaulinė strateginė partnerystė išsiskiria plačia bendradarbiavimo sričių apimtimi – visapusiškos strateginės partnerės

¹⁰⁹ Justyna Olędzka ir Taras Polovyi, „A Distant Ally: The Role of China in Belarusian Policy in the Context of the Deepening Integration of the Union State“ *Studia Z Dziejów Rosji I Europy Środkowo-Wschodniej* 60, No. 3 (2026): 320. <https://doi.org/10.12775/SDR.2025.EN9.11>.

¹¹⁰ Haoyu Xiang 昊宇项, „Zhongguo de “huoban” guanxi you naxie? 中国的“伙伴”关系有哪些?“ China Institute of International Studies, žiūrėta 2026 m. gegužės 2 d., https://www.ciiis.org.cn/yjcg/sspl/202310/t20231020_9097.html.

¹¹¹ SCMP, „Quick guide to China’s diplomatic levels“, SCMP, žiūrėta 2026 m. gegužės 2 d., <https://www.scmp.com/news/china/diplomacy-defence/article/1903455/quick-guide-chinas-diplomatic-levels>.

¹¹² *Ibid.*

¹¹³ Jacob Mardell, „PRC Partnership Diplomacy in the New Era“, Jamestown, žiūrėta 2026 m. gegužės 2 d., <https://jamestown.org/prc-partnership-diplomacy-in-the-new-era/>.

¹¹⁴ Xiang 项, „Zhongguo de “huoban” guanxi 中国的“伙伴”关系“.

bendradarbiauja politikos, ekonomikos, saugumo, kultūros, regioniniais ir tarptautiniais klausimais¹¹⁵. Visgi šiuo metu aukščiausias lygmuo Kinijos diplomatinio santykių hierarchijoje yra visapusiška strateginė partnerystė visomis sąlygomis. Žodžių „visomis sąlygomis“ pridėjimas išreiškia viltį, kad tokios partnerės išlaikys glaudžius ir stabilius santykius ilgalaikėje perspektyvoje ir atlaikys bet kokias permainas ir išbandymus besikeičiančioje tarptautinėje erdvėje¹¹⁶. Tad Kinijos sprendimas 2013 m. Baltarusiją paskelbti strategine partnere žymi stiprų jos tikėjimą Baltarusijos kaip politiškai patikimos valstybės vaidmeniu. Šis žingsnis užbaigia itin ilgai trukusį Kinijos ir Baltarusijos grupavimosi etapą.

Antroji fazė Kinijos ir Baltarusijos kariniame bendradarbiavime simbolizuoja perėjimą nuo neįpareigojančių kontaktų prie formaliojo įsipareigojimo. 2015 m. tampa itin reikšmingais – Kinijos prezidento Xi Jinping vizito Baltarusijoje metu buvo pasirašyta draugystės ir bendradarbiavimo sutartis, pagal kurią šalys sutarė remti viena kitos pagrindinius interesus, stiprinti pasitikėjimą ir bendradarbiavimą¹¹⁷. Nors pati sutartis nėra išimtinai karinio pobūdžio, ji padeda pamatus ateities bendradarbiavimui saugumo srityje. Žiūrint iš Baltarusijos perspektyvos, didesnę susidomėjimą santykiais su Kinija galima paaiškinti dėl 2014 m. Krymo aneksijos susilpnėjusiais santykiais su Rusija ir niekaip tvirtai neužsimezgančiais santykiais su Europos Sąjungos valstybėmis. Šiuo laikotarpiu pasireiškia pirmosios karinio bendradarbiavimo institucionalizacijos apraiškos. 2018 m. Kinijoje vyko 10 dienų trukusios jungtinės Baltarusijos ir Kinijos pajėgų pratybos „Erelio puolimas 2018“, jose dalyvauja apie 100 karių iš abiejų valstybių¹¹⁸. Pastebimas bendradarbiavimas ir gynybos pramonėje. Valstybės bendradarbiauja raketų kūrimo ir modernizavimo projektuose, kurių bene ryškiausias pavyzdys yra raketinė artilerijos sistema „Polonez“. Be dvišalio bendradarbiavimo gynybos pramonės srityje, Kinija taip pat naudoja Baltarusiją kaip tarpininkę, aprūpinant Rusijos kariuomenę ginklais ir jų dalimis¹¹⁹. Tokie prekybiniai ryšiai yra naudingi abejoms pusėms – tai didina Kinijos gamintojų pelną, o Baltarusijos gamintojams suteikia prieigą prie aukštųjų technologijų¹²⁰. Visgi, antrojoje fazėje bendradarbiavimas išliko fragmentiškas, daugiausia

¹¹⁵ Xiang 项.

¹¹⁶ Xiang 项.

¹¹⁷ Belarus.by, „Belarus, China sign treaty of friendship and cooperation“, Belarus.by, žiūrėta 2026 m. balandžio 29 d., https://www.belarus.by/en/press-center/news/belarus-china-sign-treaty-of-friendship-and-cooperation_i_0000022776.html.

¹¹⁸ Panyue Huang, „Chinese, Belarusian special operations forces commence joint training“, China Military Online, žiūrėta 2026 m. gegužės 2 d., http://eng.chinamil.com.cn/CHINA_209163/TopStories_209189/9244657.html.

¹¹⁹ Pavlo Rad, „Belarus–China Relations in the Context of War“ *Belarus Analytical Digest*, No. 6 (2025): 8. <https://doi.org/10.3929/ethz-c-000787302>.

¹²⁰ *Ibid.*

simbolinio pobūdžio. Nebuvo sukurta jokia nuolatinė konsultacijų sistema, aukšto lygio gynybos pareigūnų vizitai buvo nereguliarūs.

2020 m. rinkimų krizė Baltarusijoje ir po jos sekusios sankcijos kardinaliai pakeitė Baltarusijos strateginę padėtį ir paskatino spartų perėjimą į trečiąjį karinio bendradarbiavimo etapą. Pirmasis reikšmingas žingsnis buvo 2021 m. Baltarusijos prezidento priimta direktyva dėl dvišalių santykių su Kinija plėtros, kuri pirmą kartą Baltarusijos nacionaliniame dokumente išklėdė konkrečius karinio bendradarbiavimo su Kinija tikslus: (1) stiprinti bendradarbiavimą kovinio rengimo srityje, (2) vykdyti jungtines pratybas ir (3) parengti 2–3 metų karinio ir techninio bendradarbiavimo planą¹²¹. 2022 m. taip pat žymėjo dar vieną esminį žingsnį – Kinija ir Baltarusija pakėlė savo santykių lygmenį į „visapusišką strateginę partnerystę visomis sąlygomis“ (angl. *all-weather comprehensive strategic partnership*) – aukščiausią Kinijos partnerysčių su užsienio valstybėmis formą¹²². 2024 m. Baltarusija taip pat prisijungė prie Šanchajaus bendradarbiavimo organizacijos ir tapo pirmąja Europos valstybe nare¹²³ bei įgyja „valstybės partnerės statusą“ BRICS¹²⁴. 2024 m. liepos 8–19 d., NATO viršūnių susitikimo Vašingtone išvakarėse, Kinijos ir Baltarusijos kariai surengė bendras karines pratybas „Erelio puolimas 2024“ 5 kilometrai nuo NATO sienos¹²⁵. Kaip teigė Baltarusijos ginkluotųjų pajėgų generalinio štabo viršininko pavaduotojas Vladimir Kuprianyuk, šių pratybų poreikis kilo iš agresyvios Vakarų valstybių politikos Baltarusijos atžvilgiu ir prie jos sienos vykstančių Ukrainos ginkluotųjų pajėgų provokacijų¹²⁶. Tuo tarpu oficialios Kinijos žiniasklaidos pranešimuose apie

¹²¹ President of the Republic of Belarus, „On advancing bilateral relations between the Republic of Belarus and the People's Republic of China. Directive No. 9 of 3 December 2021“, Minskas, 2021, <https://president.gov.by/en/documents/direktiva-no-9-ot-3-dekabrya-2021-g-1638612706> (žiūrėta 2026 m. gegužės 10 d.)

¹²² Hui Zhang, „China, Belarus upgrade bilateral relations to boost two-way cooperation, regional stability and prosperity amid ‘unilateral sanctions and threat of external interference‘“, Global Times, žiūrėta 2026 m. balandžio 28 d. <https://www.globaltimes.cn/page/202209/1275391.shtml>.

¹²³ Yauheni Preiherman, „Belarus Becomes First European Member of Shanghai Cooperation Organization“, Jamestown, žiūrėta 2026 m. balandžio 29 d., <https://jamestown.org/belarus-becomes-first-european-member-of-shanghai-cooperation-organization/>.

¹²⁴ Interfax, „Belarus officially obtains BRICS partner status - Foreign Ministry“, Interfax, žiūrėta 2026 m. balandžio 28 d., <https://interfax.com/newsroom/top-stories/107610/>.

¹²⁵ Ketrin Jochecová, „China and Belarus hold joint drills near Polish border ahead of NATO summit“, POLITICO, žiūrėta 2026 m. balandžio 29 d., <https://www.politico.eu/article/china-belarus-polish-border-nato-summit-drill-ukraine-russia-war-defense-aggression-fight-ministry/>.

¹²⁶ Инна Горбатенко, „Минобороны оценило складывающуюся у границ Беларуси обстановку и возможность вооруженных провокаций“, SB.BY, žiūrėta 2026 m. balandžio 29 d., <https://news.sb.by/articles/minoborony-otsenilo-veroyatnost-provedeniya-v-prigranichnykh-rayonakh-belarusi-vooruzhennykh-provoka.html>.

bendras pratybas yra pabrėžiamas „abipusio pasitikėjimo ir draugystės“ stiprinimas¹²⁷. Lyginant su ankstesnėmis pratybomis, „Erelio puolimas 2024“ žymiai išaugo mastu – 2018 m. pratybose dalyvavo apie 100 karių iš abiejų valstybių, o 2024 m. – apie 200 karių¹²⁸.

Šiuo metu Kinijos ir Baltarusijos bendradarbiavimas vis dar yra trečiajame karinio bendradarbiavimo etape. Institucinis reguliarumas, planavimas yra pasiektas, tačiau dar nėra matyti operatyvinės integracijos požymių. Nors bendradarbiavimas karinėje srityje yra svarbus, jo mastas išlieka sąlyginai nedidelis¹²⁹. Baltarusijoje nėra nuolatinių Kinijos karinių bazių, nėra oficialaus gynybos aljanso ar apjungtų vadovavimo struktūrų. Be to, kaip pastebi Pavlo Rad, panašu, kad dvišalis bendradarbiavimas gynybos pramonėje pastaraisiais metais mažėja¹³⁰. Perėjimui į ketvirtą etapą trukdo ir atsargi Kinijos laikysena Baltarusijos klausimu, kylanti dėl Baltarusijos lyderio Aleksandro Lukašenkos nenuspėjamumo¹³¹.

4. EMPIRINIS TYRIMAS

Darbe yra atliekama kokybinė Kinijos ir Baltarusijos karinio bendradarbiavimo naratyvų analizė, remiantis įvairiais 2000–2025 m. laikotarpio pirminiais šaltiniais. Pirminius šaltinius sudaro oficialūs dokumentai, pareiškimai, komunikatai ir aukščiausiojo lygio pareigūnų pasisakymai, interviu, straipsniai. Tyrimo empirinę bazę sudaro šešiolika šaltinių, kurių daugumą sudaro oficialūs dokumentai: penki bendri pareiškimai, penki bendri komunikatai, viena Baltarusijos prezidento direktyva ir vienas susitarimo memorandumas. Papildomai yra naudojami vieši lyderių pasisakymai: dveji Baltarusijos prezidento interviu, keturi naujienų portalų išplatinti vaizdo įrašai su Kinijos ir Baltarusijos lyderių pasisakymais dvišalių susitikimų metu bei viena Kinijos prezidento esė, išspausdinta baltarusiškame laikraštyje. Prioritetas buvo teikiamas šaltiniams originalo kalba, tad iš visų šaltinių devyni šaltiniai yra naudojami originalo (kinų mandarinų) kalba, o likusiems septyniems yra naudojami oficialūs vertimai iš rusų į anglų kalbą. Iš pasirinktų šaltinių buvo išskirta 80 koduotų tekstinių fragmentų, kurie susisteminti pagal penkias kategorijas: subjektai (S), grėsmės (G),

¹²⁷ Bo Wang 波王 ir Hongyang Wang 宏阳王, „Zhong Bai “xiong ying tuji–2024“ lian xun shiying xing xunlian jianwen 中白“雄鹰突击-2024”联训适应性训练见闻“, CCTV, žiūrėta 2026 m. gegužės 2 d., <https://military.cctv.com/2024/07/14/ARTIvOQ6FuO5I5aM9xwmCPhV240714.shtml>.

¹²⁸ Anushka Saxena, „China’s Show of Force With Belarus Amid NATO Concerns“, The Diplomat, žiūrėta 2026 m. gegužės 2 d., <https://thediplomat.com/2024/07/chinas-show-of-force-with-belarus-amid-nato-concerns/>.

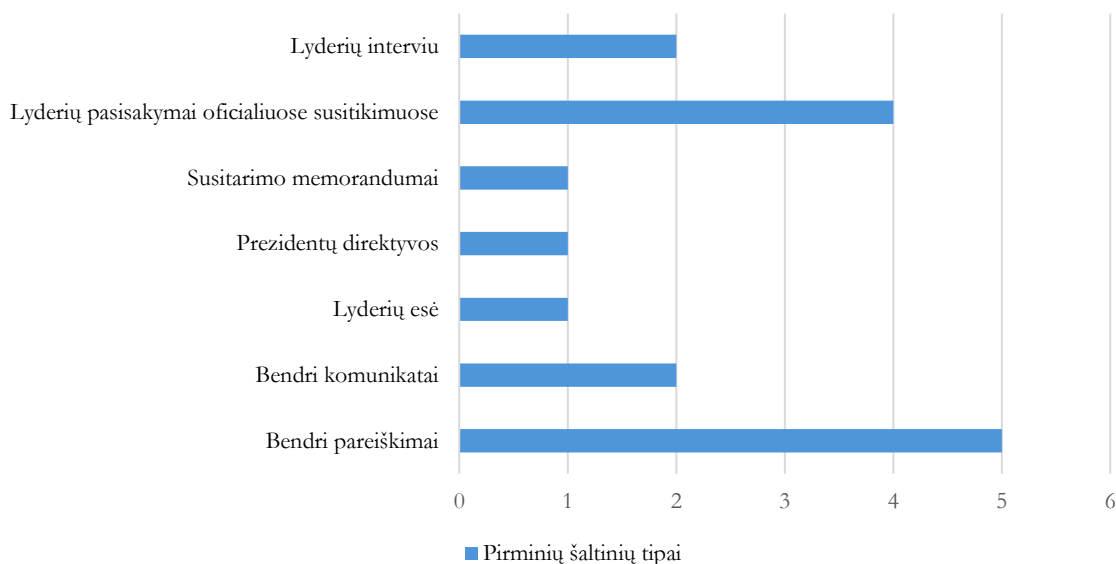
¹²⁹ Nizhnikau ir Kaczmarski, „China’s policy towards Belarus and Ukraine“, 4.

¹³⁰ Rad, „Belarus–China Relations“, 8.

¹³¹ Rad, „Belarus–China Relations“, 6.

vaidmenys (V), priežastys (P) ir tikslai (T). Subjektų (S) kategorija neatlieka aiškinančio vaidmens, bet padeda sugrupuoti ir priskirti naratyvus pagal tai, apie kokį subjektą yra kalbama. Grėsmių (G) kategorija atskleidžia, kokia problema ar pavojus yra pateikiamas, kaip bendradarbiavimo pateisinimas. Vaidmenų (V) kategorija parodo, kokia funkcija yra priskiriama partneriui. Priežasčių (P) kategorija išryškina bendradarbiavimo priežastis bei naudą ir atsako į klausimą „kodėl yra bendradarbiaujama būtent dabar ir būtent su šiuo partneriu“. Tikslų (T) kategorija atskleidžia, kokio ilgalaikio rezultato yra siekiama šiuo bendradarbiavimu, tad ši kategorija geriausiai parodo ilgalaikę strateginę logiką. Pasitelktas metodas – naratyvų analizė – leidžia atskleisti ne tik, kas yra sakoma, bet ir kokia prasmė yra konstruojama oficialiajame diskurse. Kadangi autoritarinių režimų oficialioji komunikacija yra itin kontroliuojama, tikrieji motyvai yra retai atskleidžiami, tad yra reikalinga ir naratyvų interpretacija, leidžianti atrasti tikruosius motyvus pasakojimų struktūrose ar pasikartojančiuose motyvuose. Šiame tyrime buvo išskirta keturiolika naratyvų tipų: keturi grėsmių naratyvai (G–1, G–2, G–4, G–5), penki vaidmenų naratyvai (V–1, V–2, V–3, V–4, V–5), keturi priežasčių naratyvai (P–1, P–2, P–5, P–6) ir vienas tikslo naratyvas (T–3). Visų kodų/naratyvų turinys detalizuojamas kitoje dalyje.

Pirminių šaltinių tipai

1 lentelė

Pasirinktas platus šaltinių apimamas laikotarpis leidžia stebėti naratyvų evoliuciją, nustatyti, kuriuo laikotarpiu atsiranda, stiprėja ar transformuojasi tam tikri naratyvai. Visa tai ypač svarbu karinio bendradarbiavimo interesų tyrimui, kadangi, kaip bus parodyta toliau, karinio turinio naratyvai (P–2, V–3) praktiškai neegzistuoja iki 2021 m., o nuo 2022 m. tampa centriniu diskurso elementu.

Tyrimas siekia atsakyti į klausimus, kokius naratyvus konstruoja Kinija ir Baltarusija ir kaip šie naratyvai atskleidžia abiejų šalių interesus dvišaliame kariniame bendradarbiavime. Siekiant atsakyti į šiuos klausimus yra išsikeliamos keturios hipotezės.

Pirmoji hipotezė (H1) teigia, kad autoritarinių valstybių antivakarietiško bloko stiprėjimas didina karinio bendradarbiavimo tarp Kinijos ir Baltarusijos intensyvumą. Ši hipotezė remiasi prielaida, kad Kiniją ir Baltarusiją vienija bendras struktūrinis interesas priešintis Vakarų dominuojamai tarptautinei tvarkai ir kad šis bendras interesas, ypač intensyvėjant nesutarimams tarp Vakarų ir Rytų valstybių, virsta konkrečiomis saugumo ir karinės srities iniciatyvomis. Galima numanyti, kad šią hipotezę patvirtinantys šaltiniai turėtų pasižymėti aiškiu antivakarietisku diskursu, susietu su karinio bendradarbiavimo tarp dviejų šalių stiprinimu.

Antroji hipotezė (H2) teigia, kad Kinijos siekis diversifikuoti partnerystės saugumo srityje ir plėsti įtaką Europoje skatina karinės partnerystės su Baltarusija plėtrą. Ši hipotezė atspindi strateginius Kinijos interesus dėl santykių su Vakarų valstybėmis, kuriuose Baltarusija, kaip vienintelė Kinijos partnerė, turinti tiesioginę sieną su Europos Sąjungos ir NATO valstybėmis, užima svarbią rolę. Jei ši hipotezė yra teisinga, analizuojamuose šaltiniuose turėtų pasireikšti Kinijos inicijuojami karinio bendradarbiavimo žingsniai, grindžiami patogia Baltarusijos geografine padėtimi.

Trečioji hipotezė (H3) teigia, kad Baltarusijos priklausomybė nuo Rusijos skatina karinį bendradarbiavimą su Kinija kaip balansavimo priemonę. Šioje hipotezėje yra atskleidžiama, kad Baltarusija nėra visiškai Rusijos satelitinė valstybė, o sąmoningai ieško alternatyvių ar papildomų partnerių, siekdama sumažinti galios asimetriją su Rusija. Remiantis šia perspektyva karinis bendradarbiavimas su Kinija galėtų būti laikomas ir derybiniu svertu Baltarusijos santykiuose su Rusija. Jei trečioji hipotezė yra teisinga, šaltiniuose turėtų atsispindėti diversifikacijos motyvai, kurie netiesiogiai rodytų Baltarusijos priklausomybės nuo Rusijos problemą.

Ketvirtoji hipotezė (H4) teigia, kad Baltarusijos režimo siekis išlaikyti autonomijos iliuziją skatina karinio bendradarbiavimo su Kinija plėtrą. Ši hipotezė iš dalies papildo trečiąją hipotezę – H3 analizuoja struktūrinę priklausomybę nuo Rusijos, o H4 analizuoja režimo legitimizavimo poreikį tiek vidinei, tiek išorinei auditorijoms. Baltarusijos lyderio Aleksandro Lukašenkos režimas, ypač po 2020 m. represijų ir dėl to sekusios tarptautinės bendruomenės izoliacijos, gali naudoti glaudų bendradarbiavimą su Kinija kaip Baltarusijos suverenumo, tarptautinio pripažinimo ir savarankiškos užsienio politikos vykdymo įrodymą. Šią hipotezę patvirtinantys šaltiniai, turėtų pasižymėti autonomijos, savarankiškumo ir orios partnerystės retorika.

4.1. Grėsmės naratyvas

G–1. Vakarų spaudimo naratyvas buvo dažniausiai pasikartojantis grėsmės naratyvas – jis yra įvardijamas aštuonis kartus ir apima visą analizuojamą laikotarpį nuo 2000 m. iki 2025 m. Šis naratyvas pasižymi teiginiais, kad Vakarų valstybės kišasi į suverenių valstybių vidaus reikalus, jas spaudžia politiškai ar ekonomiškai, minimas ir žmogaus teisių klausimo politizavimas. Jau 2000 m. liepos 27 d. Kinijos Liaudies Respublikos ir Baltarusijos Respublikos bendrame pareiškimе dėl visapusiško bendradarbiavimo stiprinimo XXI a. yra teigiama, kad „Kinijos pusė griežtai prieštarauja bet kokios valstybės kišimuisi į Baltarusijos Respublikos vidaus reikalus, nesvarbu, koku pretekstu tai būtų daroma, taip pat politinio ir ekonominio spaudimo jai darymui“¹³². Panašios formuluotės kartojasi beveik kiekviename vėlesniame dokumente, o tai rodo, kad tai nėra tik *ad hoc* reakcija į konkrečius įvykius, bet sisteminė dvišalio diskurso dalis. Atliekant analizę buvo pastebėtas žymus šio naratyvo sustiprėjimas nuo 2020 m. 2022 m. rugsėjo 15 d. Kinijos Liaudies Respublikos ir Baltarusijos Respublikos bendrame pareiškimе dėl visapusiškos strateginės partnerystės visomis sąlygomis užmezgimo yra teigiama, kad „Kinija [...] remia Baltarusijos pastangas užtikrinti politinį ir socialinį stabilumą bei ekonominę plėtrą, atkreipia dėmesį į Baltarusijos žmonių laisvą valios išreiškimą 2022 m. vasario 27 d. vykusiame konstituciniame referendume ir priešinasi bet kokiam išorės jėgų kišimuisi į Baltarusijos vidaus reikalus“¹³³. Šią formuluotę būtų galima sieti su 2020 m. rinkimų Baltarusijoje pasekmėmis – Vakarų valstybės atsisakė pripažinti Aleksandro Lukašenkos pergalę, o Kinija, priešingai, išreiškia paramą valdančiajam režimui. Šis naratyvas dar akivaizdžiau pasireiškė valstybės lyderių komunikacijoje. Pavyzdžiui, 2025 m. birželio 4 d. Baltarusijos lyderio Lukašenkos susitikimo su Kinijos lyderiu Xi Jinping metu, Lukašenka teigė: „jūs [*Xi Jinping* – I. K.] buvote visiškai teisus atkreipdamas dėmesį į pagrindinį šiuolaikinio pasaulio bruožą. Jis yra susijęs su precedento neturinčiu Vakarų spaudimu mums“¹³⁴. Šiame pasisakyme žodžiu „mums“ Lukašenka

¹³² Zhonghua renmin gongheguo zhongyang renmin zhengfu 中华人民共和国中央人民政府, „Zhonghua renmin gongheguo he Baieluosi gongheguo guanyu zai ershiyi shiji jiaqiang quanmian hezuo de lianhe shengming 中华人民共和国和白俄罗斯共和国关于在二十一世纪加强全面合作的联合声明“, Gov.cn, žiūrėta 2026 m. gegužės 10 d., https://www.gov.cn/gongbao/content/2000/content_60417.htm.

¹³³ Zhonghua renmin gongheguo zhongyang renmin zhengfu 中华人民共和国中央人民政府, „Zhonghua renmin gongheguo he Baieluosi gongheguo guanyu jianli quantianhou quanmian zhanlue huoban guanxi de lianhe shengming 中华人民共和国和白俄罗斯共和国关于建立全天候全面战略伙伴关系的联合声明“, Gov.cn, žiūrėta 2026 m. gegužės 10 d., https://www.gov.cn/xinwen/2022-09/16/content_5710144.htm.

¹³⁴ „Xi meets Lukashenko in Beijing, hailing China–Belarus true friendship and strategic ties“, nufilmuota 2025 m., Youtube vaizdo įrašas, 0:37–0:46, paskelbta „ShanghaiEye 魔都眼“ 2025 m. birželio 4 d., https://www.youtube.com/watch?v=H99b_q7yxzQ.

Baltarusiją ir Kiniją pozicionuoja kaip bendrą Vakarų spaudimo auką, pabrėždamas bendrą dviejų valstybių tapatybę.

G–2. Vakarų hegemonijos naratyvas yra glaudžiai susijęs su G–1, tačiau G–1 kalba apie konkretų, tiesiogiai prieš Baltarusiją ir Kiniją nukreiptą spaudimą, o G–2 pabrėžia sisteminį Vakarų dominavimą tarptautinėje sistemoje. G–2 naratyvas yra fiksuojamas šešis kartus ir yra pastebimas visu nagrinėjamu laikotarpiu. Naratyvas pasižymi ir tuo, kad analizuotose dokumentuose antivakarietiškas turinys yra maskuojamas universalistine retorika. Pavyzdžiui, 2005 m. gruodžio 5 d. Kinijos Liaudies Respublikos ir Baltarusijos Respublikos bendrame pareiškime tarptautinė bendruomenė yra raginama „visiškai atsisakyti konfrontacijos ir aljansų mąstysenos, [...], susilaikyti nuo vienašališkų veiksmų ir prievartos politikos, vengti jėgos naudojimo ar grasinimo ja“¹³⁵. Galima teigti, kad žodžiais „aljansų mąstysena“ yra daroma užuomina į NATO, kuris Kinijos ir Baltarusijos diskurse dažniausiai nėra minimas tiesiogiai. Šis naratyvas taip pat yra glaudžiai susijęs su V–5 t.y. nepatenkinimas Vakarų hegemonija tarptautiniuose santykiuose, iškelia Kinijos kaip alternatyvaus galios centro sprendimą.

G–4. Sankcijų ir izoliacijos naratyvas yra ganėtinai naujas grėsmės naratyvas, analizuotuose šaltiniuose fiksuojamas nuo 2023 m. Atitinkamose šio naratyvo citatose Vakarų valstybių taikomos sankcijos yra laikomos neteisėtu, tarptautinei teisei prieštaraujančiu spaudimo įrankiu. 2023 m. kovo 1 d. Kinijos ir Baltarusijos bendrame pareiškime dėl tolesnio visapusiškos strateginės partnerystės visomis sąlygomis plėtojimo naujajame amžiuje „abi pusės pabrėžė, kaip svarbu kartu pasipriešinti neteisėtoms vienašališkoms ribojančioms priemonėms ir spaudimui, taikomam suverenoms ir nepriklausomoms valstybėms“¹³⁶; 2024 m. rugpjūčio 23 d. bendrame Kinijos Liaudies Respublikos ir Baltarusijos Respublikos Vyriausybių komunikate dėl Li Qiang vizito Minske „abi šalys smerkia neteisėtų vienašališkų prievartos priemonių naudojimą“¹³⁷. Šis

¹³⁵ Zhonghua renmin gongheguo zhongyang renmin zhengfu 中华人民共和国中央人民政府, „Zhonghua renmin gongheguo he Baieluosi gongheguo lianhe shengming 中华人民共和国和白俄罗斯共和国联合声明“, Gov.cn, žiūrėta 2026 m. gegužės 10 d., https://www.gov.cn/gongbao/content/2006/content_161416.htm.

¹³⁶ Zhonghua renmin gongheguo waijiao bu 中华人民共和国外交部, „Zhonghua renmin gongheguo he Baieluosi gongheguo guanyu xin shidai jinyibu fazhan liang guo quantianhou quanmian zhanlue huoban guanxi de lianhe shengming (quanwen) 中华人民共和国和白俄罗斯共和国关于新时代进一步发展两国全天候全面战略伙伴关系的联合声明 (全文)“, Fmprc.gov.cn., žiūrėta 2026 m. gegužės 10 d., https://www.fmprc.gov.cn/zyxw/202303/t20230302_11033872.shtml.

¹³⁷ Zhonghua renmin gongheguo zhongyang renmin zhengfu 中华人民共和国中央人民政府, „Zhonghua renmin gongheguo zhengfu he Baieluosi gongheguo zhengfu lianhe gongbao“, Gov.cn, žiūrėta 2026 m. gegužės 10 d., https://www.gov.cn/yaowen/liebiao/202408/content_6970045.htm.

naratyvas yra tiesiogiai siejamas su Baltarusijos ekonomine situacija, kuri smarkiai suprastėjo dėl nuo 2020 m. Vakarų valstybių taikomų sankcijų.

G–5. Nestabilumo ir chaoso naratyvas dažnai kaip grėsmes konkrečiai įvardija terorizmą, separatizmą, ekstremizmą ir „spalvotąsias revoliucijas“. 2001 m. balandžio 23 d. Kinijos Liaudies Respublikos ir Baltarusijos Respublikos bendrame pareiškimе šis naratyvas yra išreiškiamas dar gana abstrakčiai: „įvairios terorizmo, separatizmo ir ekstremizmo formos, taip pat tarptautinė nusikalstama veikla kelia rimtą grėsmę suverenių valstybių saugumui ir pasaulio taikai bei stabilumui“¹³⁸. Tuo tarpu 2023 m. kovo 1 d. Kinijos ir Baltarusijos bendrame pareiškimе dėl tolesnio visapusiškos strateginės partnerystės visomis sąlygomis plėtojimo naujajame amžiuje šis naratyvas įgauna konkretesnę reikšmę, grindžiama dvišaliu kariniu bendradarbiavimu: „abi šalys stiprins bendradarbiavimą gynybos, teisingumo ir teisėsaugos saugumo srityse, įskaitant karinio personalo mokymą, bendras pastangas kovojant su tarptautiniu nusikalstamumu ir terorizmu, taip pat bendrai užkirsdamos kelią „spalvotosioms revoliucijoms“¹³⁹. Nestabilumo naratyvas yra aptinkamas ir Baltarusijos lyderio Lukašenkos viešuose pasisakymuose. Pavyzdžiui, 2025 m. rugpjūčio 31 d. Lukašenkos interviu Kinijos naujienų kanalui „CGTN“ metu jis nestabilumo grėsmę susieja su Baltarusijos vystymosi istorijos faktais: „jei tuo metu būtume akiai pasukę į Vakarų, o ne sutelkę dėmesį į vystymąsi, kaip tai padarė Kinija, mūsų šalis jau seniai būtų subyrėjusi. Ekonominė sistema būtų žlugusi ir mes būtume atsidūrę tokioje padėtyje kaip kai kurios posovietinės valstybės – įstrigę nesibaigiančiuose „spalvotų revoliucijų“ cikluose, kurie iš tikrųjų reiškė paklusnumą Vakarams“¹⁴⁰.

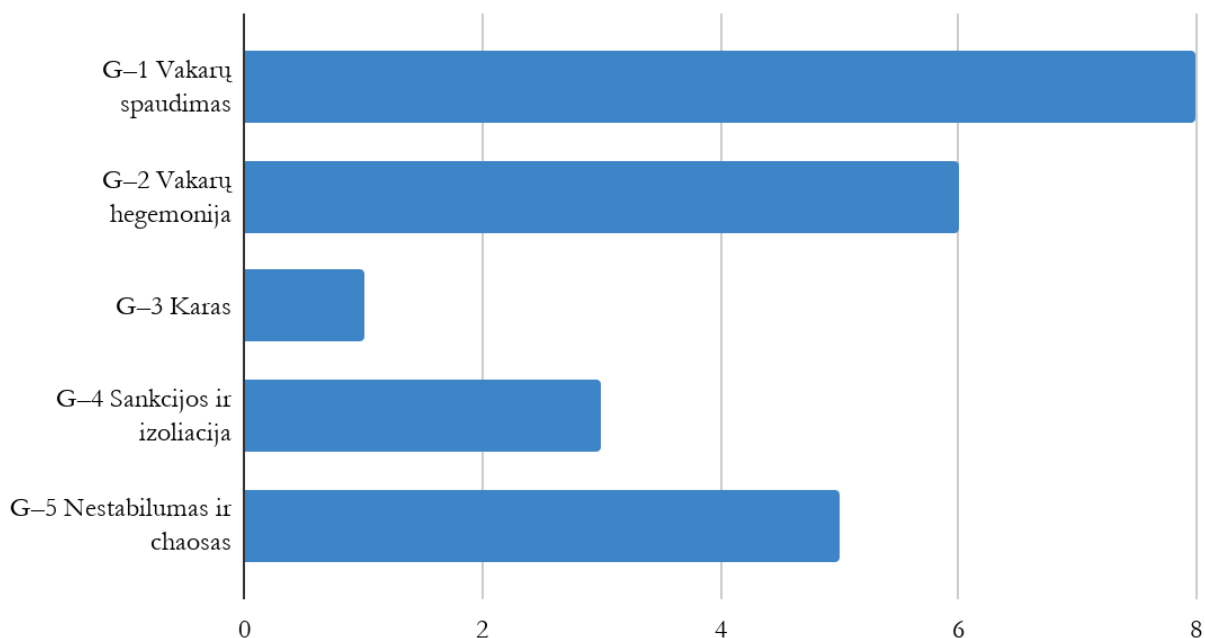
¹³⁸ Zhonghua renmin gongheguo zhongyang renmin zhengfu 中华人民共和国中央人民政府, „Zhonghua renmin gongheguo he Baieuosi gongheguo lianhe shengming 中华人民共和国和白俄罗斯共和国联合声明“, Gov.cn, žiūrėta 2026 m. gegužės 10 d., https://www.gov.cn/gongbao/content/2001/content_60865.htm.

¹³⁹ Zhonghua renmin gongheguo waijiao bu 中华人民共和国外交部, „Zhonghua renmin gongheguo he Baieuosi gongheguo guanyu xin shidai jinyibu fazhan liang guo quantianhou quanmian zhanlue huoban guanxi de lianhe shengming (quanwen) 中华人民共和国和白俄罗斯共和国关于新时代进一步发展两国全天候全面战略伙伴关系的联合声明 (全文)“, Fmprc.gov.cn., žiūrėta 2026 m. gegužės 10 d., https://www.fmprc.gov.cn/zyxw/202303/t20230302_11033872.shtml.

¹⁴⁰ „Exclusive with Belarusian President Alexander Lukashenko“, nufilmuota 2025 m., Youtube vaizdo įrašas, 25:58–26:19, paskelbta „CGTN“ 2025 m. rugpjūčio 31 d., <https://www.youtube.com/watch?v=RP0rcCH07O4>.

Šioje citatoje G–1 yra siejama su G–5 t.y. spalvotosios revoliucijos yra pateikiamos kaip Vakarų hegemonijos įrankis.

Grėsmės naratyvas

2 lentelė

4.2.Vaidmens naratyvas

V–1. Strateginio partnerio naratyvas yra kiekybiškai dažniausiai pasikartojantis vaidmens naratyvas – analizės metu jis užfiksuotas net 15 kartų. Šį naratyvą atitinkančiuose šaltiniuose Kinija yra pateikiama kaip ilgalaikė strateginė Baltarusijos sąjungininkė. Šis naratyvas pagrįste pasireiškia dvejais tipais. Visų pirma, per abipusiškumą, pavyzdžiui, 2007 m. lapkričio 5 d. Kinijos Liaudies Respublikos ir Baltarusijos Respublikos bendrame komunikate teigiama, kad „abipusė parama klausimais, susijusiais su pagrindiniais abiejų šalių interesais, yra ryškus Kinijos ir Baltarusijos santykių bruožas“¹⁴¹. Jis taip pat pasireiškia siekiant pabrėžti, kad nei viena, nei kita partnerė viena kitos neišduos, pavyzdžiui, 2025 m. rugpjūčio 31 d. Baltarusijos lyderio Lukašenkos interviu su Kinijos naujienų kanalu „CGTN“ metu, Lukašenka teigė, kad „mes niekada neišduosime šių santykių.

¹⁴¹ Zhonghua renmin gongheguo zhongyang renmin zhengfu 中华人民共和国中央人民政府, „Zhonghua renmin gongheguo zhengfu he Baieluosi gongheguo zhengfu lianhe gongbao 中华人民共和国政府和白俄罗斯共和国政府联合公报“, Gov.cn, žiūrėta 2026 m. gegužės 10 d., https://www.gov.cn/gongbao/content/2007/content_830531.htm.

Mes niekada neišduosime draugystės su kinų tauta, su Kinija ir su mano draugu prezidentu Xi Jinping“¹⁴².

V–2. Režimo stabilumo garanto naratyvas tiesiogiai atskleidžia Kinijos ir Baltarusijos santykių asimetriją. Jis yra pateikiamas tik iš Kinijos perspektyvos, kuri aktyviai remia Aleksandro Lukašenkos režimą, legitimuoja jo politines priemones. Šio naratyvo intensyvumas aiškiai koreliuoja su Baltarusijos vidaus politikos situacija – stipriausiai jis pasireiškia 2022–2023 m. 2022 m. rugsėjo 15 d. Kinijos Liaudies Respublikos ir Baltarusijos Respublikos bendrame pareiškimе dėl visapusiškos strateginės partnerystės visomis sąlygomis užmezgimo yra teigiama, kad „Kinija [...] remia Baltarusijos pastangas užtikrinti politinį ir socialinį stabilumą bei ekonominę plėtrą, atkreipia dėmesį į Baltarusijos žmonių laisvą valios išreiškimą 2022 m. vasario 27 d. vykusiame konstituciniame referendume ir priešinasi bet kokiam išorės jėgų kišimuisi į Baltarusijos vidaus reikalus“¹⁴³. 2023 m. kovo 1 d. Kinijos ir Baltarusijos bendrame pareiškimе dėl tolesnio visapusiškos strateginės partnerystės visomis sąlygomis plėtojimo naujajame amžiuje „Kinijos pusė [...] dar kartą patvirtina paramą Baltarusijos lyderio ir vyriausybei dėl jų priimtų politikos ir priemonių, skirtų valstybės stabilumui ir vystymuisi užtikrinti“¹⁴⁴.

V–3. Saugumo partnerio naratyvą ir karinio bendradarbiavimo temą sieja aiškiausia sąsaja. Šis naratyvas teigia, kad Kinija ir Baltarusija aktyviai bendradarbiauja saugumo srityje, o jų tarpusavio bendradarbiavimas yra teisėtas ir abipusiai naudingas. Itin svarbu tai, kad pirmasis aiškus šio naratyvo reiškimasis yra fiksuojamas tik 2023 m., kas rodo, kad V–3 naratyvas yra santykinai naujas. 2023 m. rugpjūčio 16 d. susitikimo su Kinijos gynybos ministru Li Shangfu metu, Baltarusijos gynybos ministras Viktoras Chreninas teigia, kad „šiandien ji [*Kinijos liaudies išlaisvinimo armija* – I. K.] yra patikima mūsų tėvynės interesų gynėja, vienas iš stabilumo ramsčių ne tik Azijos ir Ramiojo

¹⁴² „Exclusive with Belarusian President Alexander Lukashenko“, nufilmuota 2025 m., Youtube vaizdo įrašas, 5:16–5:26, paskelbta „CGTN“ 2025 m. rugpjūčio 31 d., <https://www.youtube.com/watch?v=RP0rcCH07O4>.

¹⁴³ Zhonghua renmin gongheguo zhongyang renmin zhengfu 中华人民共和国中央人民政府, „Zhonghua renmin gongheguo he Baieluosi gongheguo guanyu jianli quantianhou quanmian zhanlue huoban guanxi de lianhe shengming 中华人民共和国和白俄罗斯共和国关于建立全天候全面战略伙伴关系的联合声明“, Gov.cn, žiūrėta 2026 m. gegužės 10 d., https://www.gov.cn/xinwen/2022-09/16/content_5710144.htm.

¹⁴⁴ Zhonghua renmin gongheguo waijiao bu 中华人民共和国外交部, „Zhonghua renmin gongheguo he Baieluosi gongheguo guanyu xin shidai jinyibu fazhan liang guo quantianhou quanmian zhanlue huoban guanxi de lianhe shengming (quanwen) 中华人民共和国和白俄罗斯共和国关于新时代进一步发展两国全天候全面战略伙伴关系的联合声明 (全文)“, Fmprc.gov.cn., žiūrėta 2026 m. gegužės 10 d., https://www.fmprc.gov.cn/zyxw/202303/t20230302_11033872.shtml.

vandenyno regione, bet ir visame pasaulyje“¹⁴⁵. Šis teiginys Baltarusijos saugumo partnerystę su Kinija beveik pakelia į aljanso lygmenį – Kinija yra įvardijama kaip vienas iš Baltarusijos saugumo ramsčių. Tą pakartoja ir Aleksandras Lukašenka to pačio Kinijos gynybos ministro vizito Minske metu: „visas mūsų bendradarbiavimas [...] jokių būdu nebus nukreiptas prieš trečiąsias šalis. Mums to nereikia. Mums reikia užtikrinti savo valstybių ir tautų saugumą“¹⁴⁶.

V–4. Patikimo draugo naratyvas teigia, kad Kinijos ir Baltarusijos santykiai yra grindžiami giliu abipusiu pasitikėjimu. 2015 m. gegužės 8 d. Kinijos lyderio Xi Jinping esė, išspausdintoje Baltarusijos žiniasklaidoje, yra teigiama, kad „tiek Kinijos, tiek Baltarusijos žmonės [...] dalijasi brolybe, nukaldinta krauju per pasaulinį antifašistinį karą prieš 70 metų“¹⁴⁷. Šiame pavyzdyje istorinis naratyvas yra naudojamas emociniam ryšiui sustiprinti. Bendrai kalbant, patikimo draugo naratyvas atlieka dvi funkcijas: (1) „kietąją galia“ grindžiamiems saugumo ryšiams suteikia emocionalų, jausmų naratyvą ir (2) pragmatinius galios santykius pagrindžia bendra ideologine tapatybe.

V–5. Alternatyvaus galios centro naratyvas šioje analizėje yra vienas iš dominuojančių, kadangi yra fiksuojamas 14 kartų. Šį naratyvą skleidžiančiuose šaltiniuose Kinija yra pateikiama kaip alternatyvus pasaulio lyderis, tai siekiant sumažinti Vakarų dominavimą tarptautinėje sistemoje. Šis naratyvas yra aptinkamas visame nagrinėjamame laikotarpyje, tačiau yra pastebimas jo intensyvumo augimas – 4 iš 14 paminėjimų yra minimi šaltiniuose iki 2022 m., o likusieji 10 iš 14 paminėjimų yra minimi šaltiniuose nuo 2022 m. Ankstyvaisiais metais jis reiškiasi per daugiapoliškumo principus, pavyzdžiui, 2007 m. lapkričio 5 d. Kinijos Liaudies Respublikos ir Baltarusijos Respublikos bendrame komunikate yra teigiama, jog „abi šalys bendradarbiaus su visų šalių žmonėmis, siekdamos palaikyti taiką pasaulyje, skatinti daugiapoliškumą ir tarptautinių santykių demokratizavimą bei kurti darnų bendros gerovės pasaulį“¹⁴⁸. Tuo tarpu vėlesniais metais šis naratyvas yra įvardijamas konkrečiau, nėra baidomasi alternatyvių pasaulio struktūrų, dažnu atveju Šanchajaus bendradarbiavimo organizacijos, įvardijimo: „pasaulinės įtakos gravitacijos centras tyliai ir stabiliai

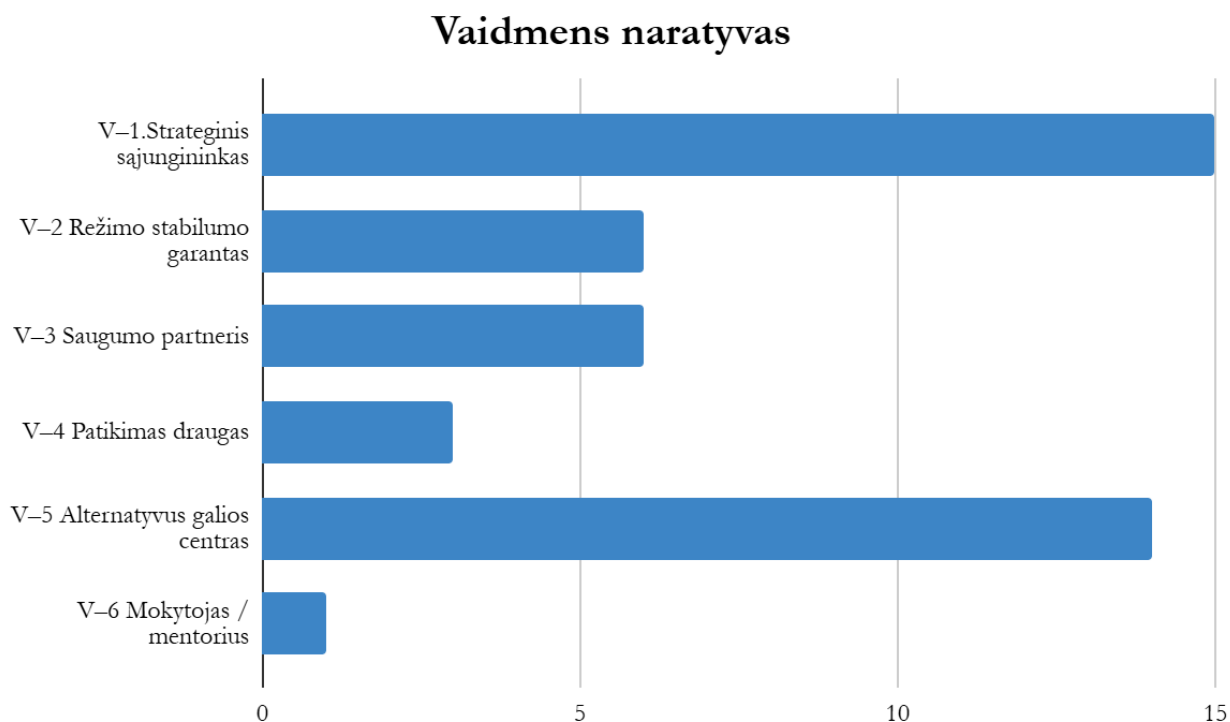
¹⁴⁵ „Chinese defence minister Li Shangfu hails ‘fraternal relations’ in meeting with Belarus counterpart“, nufilmuota 2023 m., Youtube vaizdo įrašas, 1:15–1:26, paskelbta „ShanghaiEye 魔都眼“ 2023 m. rugpjūčio 17 d. <https://www.youtube.com/watch?v=fTyfJ4YkZNk>.

¹⁴⁶ Interfax, „Belarus–China military cooperation not directed against third countries –Lukashenko“, Interfax, žiūrėta 2026 m. gegužės 10 d., https://www.interfax-russia.ru/military/news_eng/397948.

¹⁴⁷ Jinping Xi 习近平, „Rang zhong bai youhao hezuo de yuezhang jiyue angyang 让中白友好合作的乐章激越昂扬“, Gov.cn, žiūrėta 2026 m. gegužės 10 d., https://www.gov.cn/xinwen/2015-05/08/content_2859267.htm.

¹⁴⁸ Zhonghua renmin gongheguo zhongyang renmin zhengfu 中华人民共和国中央人民政府, „Zhonghua renmin gongheguo zhengfu he Baileuosi gongheguo zhengfu lianhe gongbao 中华人民共和国政府和白俄罗斯共和国政府联合公报“, Gov.cn, žiūrėta 2026 m. gegužės 10 d., https://www.gov.cn/gongbao/content/2007/content_830531.htm.

juda Šanchajaus bendradarbiavimo organizacijos link, ir mes esame to dalis“¹⁴⁹. V–5 naratyvu Baltarusija taip pat yra vaizduojama ne tik kaip alternatyvios pasaulio tvarkos dalyvė ar rėmėja, bet ir kaip prisidedanti prie jos kūrimo. Šiuo požiūriu 2023 m. Baltarusijos prisijungimas prie Šanchajaus bendradarbiavimo organizacijos yra itin reikšmingas – Baltarusijos lyderis ją apibūdina itin svarbų ir teigia, kad „tai ne tik džiaugsmo ir pasididžiavimo šaltinis, bet ir galingas paskatinimas visai mūsų tautai“¹⁵⁰.

3 lentelė

4.3. Priežasties naratyvas

P–1. Režimo išlikimo naratyvas yra šioje analizėje dominuojantis priežasties naratyvas – jis yra fiksuojamas 10 kartų. Juo yra siekiama parodyti, kad Baltarusijos bendradarbiavimas su Kinija padeda išsaugoti Baltarusijos politinę sistemą ir Aleksandro Lukašenkos valdžią. Šį naratyvą galima glaudžiai susieti su G–1 ir V–2 naratyvais ir išryškinti pasakojimą apie režimo išlikimą grėsmių iš išorės akivaizdoje. Ganėtinai tiesioginis šio naratyvo išsireiškimas yra pateikiamas 2025 m. rugpjūčio 31 d. Aleksandro Lukašenkos interviu Kinijos naujienų kanalui „CGTN“, kuriame jis teigia, kad „kai

¹⁴⁹ „Exclusive with Belarusian President Alexander Lukashenko“, nufilmuota 2025 m., Youtube vaizdo įrašas, 12:31–12:39, paskelbta „CGTN“ 2025 m. rugpjūčio 31 d., <https://www.youtube.com/watch?v=RP0rcCH07O4>.

¹⁵⁰ „Exclusive with Belarusian President Alexander Lukashenko“, nufilmuota 2025 m., Youtube vaizdo įrašas, 12:06–12:14, paskelbta „CGTN“ 2025 m. rugpjūčio 31 d., <https://www.youtube.com/watch?v=RP0rcCH07O4>.

Kinija stipri, Baltarusija taip pat stipri“¹⁵¹ ir kad „jei tuo metu būtume akiai pasukę į Vakarus, [...] mūsų šalis jau seniai būtų subyrėjusi [...] ir mes būtume atsidūrę tokioje padėtyje kaip kai kurios posovietinės valstybės – įstrigę nesibaigiančiuose „spalvotų revoliucijų“ cikluose“¹⁵². Šiuo teiginiu Lukašenka pateikia ir savo kaip išmintingo lyderio, pasirinkusio teisingą kelią istoriją.

P–2. Karinio modernizavimo naratyvas yra naudojamas 7 kartus, o pirmasis jo paminėjimas yra 2021 m. Visa tai rodo, jog tai yra naujas ir augančio populiarumo susilaukiantis naratyvas. Juo yra siekiama parodyti, kad Baltarusija turi stiprinti savo karinius pajėgumus, o tam tinkamu partneriu pateikti Kiniją. 2021 m. gruodžio 3 d. Baltarusijos Prezidento direktyvoje Nr. 9 dėl dvišalių santykių su Kinija plėtros yra pirmą kartą deklaratyviai įtvirtinamos karinio bendradarbiavimo priemonės: „stiprinti bendradarbiavimą kovinio rengimo srityje“, „bendrų Baltarusijos ir Kinijos ginkluotųjų pajėgų mokymų vykdymas“ ir „2–3 metų karinio–techninio bendradarbiavimo plano su konkrečiais projektais parengimas“¹⁵³. Šių trijų punktų atsiradimas šiame dokumente yra reikšmingas – nuo 2021 m. karinis bendradarbiavimas su Kinija tampa nuoseklia, sistetine Baltarusijos politikos dalimi.

P–5. Vakarų atgrasymo naratyvas pabrėžia, kad karinis bendradarbiavimas tarp Kinijos ir Baltarusijos yra sąmoninga priemonė, siekiant sukurti atgrasomąjį efektą prieš Vakarus, konkrečiau NATO, spaudimą. Pirmasis P–5 naratyvo pasireiškimas matomas 2023 m. kovo 1 d. Kinijos ir Baltarusijos bendrame pareiškime dėl tolesnio visapusiškos strateginės partnerystės visomis sąlygomis plėtojimo naujajame amžiuje, kuriame abi šalys „abi pusės ryžtingai prieštarauja visoms hegemonijos ir galios politikos formoms, įskaitant neteisėtas vienašales sankcijas ir ribojamąsias priemones kitų valstybių atžvilgiu“¹⁵⁴. Ekspresyvesnis jo pasireiškimas yra matomas 2024 m. spalio 23 d. „BBC“ interviu su Aleksandru Lukašenka, kuriame jis grasina Vakarų valstybėms: „jei jums [*Vakarams* – I. K.] pavyks pilnai suvienyti Kiniją ir Rusiją, nei AUKUS [...], nei joks Amerikos,

¹⁵¹ „Exclusive with Belarusian President Alexander Lukashenko“, nufilmuota 2025 m., Youtube vaizdo įrašas, 5:10–5:16, paskelbta „CGTN“ 2025 m. rugpjūčio 31 d., <https://www.youtube.com/watch?v=RP0rcCH07O4>.

¹⁵² „Exclusive with Belarusian President Alexander Lukashenko“, nufilmuota 2025 m., Youtube vaizdo įrašas, 25:58–26:19, paskelbta „CGTN“ 2025 m. rugpjūčio 31 d., <https://www.youtube.com/watch?v=RP0rcCH07O4>.

¹⁵³ President of the Republic of Belarus, „On advancing bilateral relations between the Republic of Belarus and the People's Republic of China. Directive No. 9 of 3 December 2021“, Minskas, 2021, <https://president.gov.by/en/documents/direktiva-no-9-ot-3-dekabrya-2021-g-1638612706> (žiūrėta 2026 m. gegužės 10 d.)

¹⁵⁴ Zhonghua renmin gongheguo waijiao bu 中华人民共和国外交部, „Zhongguo renmin gongheguo he Baie luosi gongheguo guanyu xin shidai jinyibu fazhan liang guo quantianhou quanmian zhanlue huoban guanxi de lianhe shengming (quanwen) 中华人民共和国和白俄罗斯共和国关于新时代进一步发展两国全天候全面战略伙伴关系的联合声明 (全文)“, Fmprc.gov.cn., žiūrėta 2026 m. gegužės 10 d., https://www.fmprc.gov.cn/zyxw/202303/t20230302_11033872.shtml.

Indijos, Australijos ir Japonijos aljansas negalės įveikti Rusijos ir Kinijos kartu¹⁵⁵. Tai yra vienintelis analizuotas motyvas, kuriame yra naudojama tokia atvira kalba, įvardijant konkrečius karinius aljansus.

P–6. Statuso stiprinimo naratyvas, kartu su P–5, yra kiekybiškai mažiausias priežasties naratyvas, kadangi buvo pastebėtas tik du kartus. Jis aiškina, jog karinis bendradarbiavimas su Kinija yra naudojamas Baltarusijos statuso tarptautinėje erdvėje gerinimui.

4 lentelė

4.4. Tikslų naratyvas

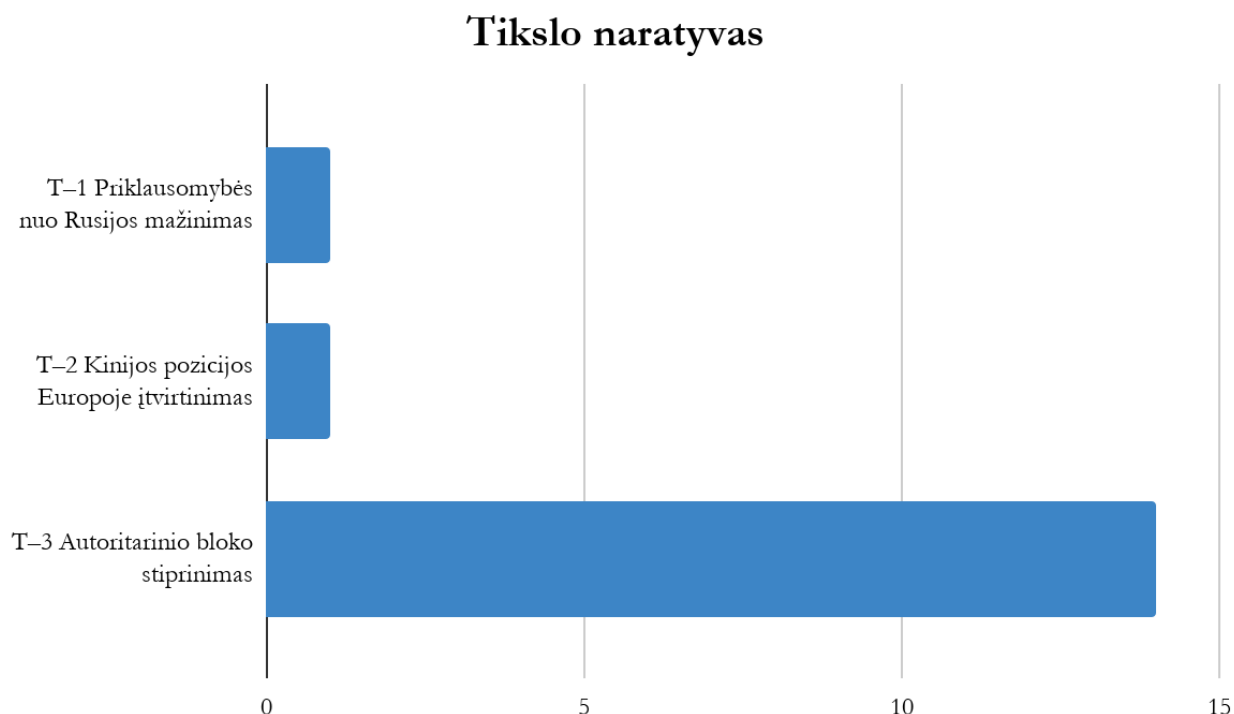
T–3. Autoritarinio bloko stiprinimo naratyvas – konstruojantis siekį sukurti alternatyvų autoritarinių valstybių aljansą, galinti konkuruoti su Vakarų valstybių dominuojančia pasaulio tvarka – yra vienintelis šios analizės metu atrastas tikslų naratyvas. Šis naratyvas pasirodo ir oficialiuose šaltiniuose, tačiau ten jis yra pateikiamas gana santūriai, pavyzdžiui, „abi pusės [...] kartu siekia kurti naujo tipo tarptautinius santykius, gilinti ir plėsti lygiavertę, atvirą ir bendradarbiavimu grindžiamą pasaulinę partnerystę bei bendromis pastangomis kurti žmonijos bendros ateities bendruomenę“¹⁵⁶.

¹⁵⁵ „Alexander Lukashenko: new BBC interview 2024“, nufilmuota 2024 m., Youtube vaizdo įrašas, 15:38–15:57, paskelbta „Steve Rosenberg“ 2024 m. lapkričio 2 d., <https://www.youtube.com/watch?v=IHeSbGdYTr0>.

¹⁵⁶ Zhonghua renmin gongheguo waijiao bu 中华人民共和国外交部, „Zhongguo renmin gongheguo he Baieuosi gongheguo guanyu xin shidai jinyibu fazhan liang guo quantianhou quanmian zhanlue huoban guanxi de lianhe

Tokį santūrumą galima paaiškinti tuo, kad Kinija nėra suinteresuota atvirai deklaruoti savo ekspansionistines ambicijas ir galios siekius. Tuo tarpu lyderių viešuose pasisakymuose šis naratyvas nuskamba aštriau, pavyzdžiui, 2024 m. spalio 23 d. interviu „BBC“ metu Aleksandras Lukašenka teigia – ar net grasina – kad „jei jums [*Vakarams* – I. K.] pavyks pilnai suvienyti Kiniją ir Rusiją, nei AUKUS [...], nei joks Amerikos, Indijos, Australijos ir Japonijos aljansas negalės įveikti Rusijos ir Kinijos kartu“¹⁵⁷.

T-1. Priklausomybės nuo Rusijos mažinimas ir **T-2. Kinijos pozicijos Europoje įtvirtinimas** analizuotuose šaltiniuose yra minimi tik po vieną kartą, dėl to jie yra laikomi atsitiktiniais, nepasikartojančiais ir iš jų negalima suformuoti tendencijos.

5 lentelė

shengming (quanwen) 中华人民共和国和白俄罗斯共和国关于新时代进一步发展两国全天候全面战略伙伴关系的联合声明（全文）“, Fmprc.gov.cn., žiūrėta 2026 m. gegužės 10 d., https://www.fmprc.gov.cn/zyxw/202303/t20230302_11033872.shtml.

¹⁵⁷ „Alexander Lukashenko: new BBC interview 2024“, nufilmuota 2024 m., Youtube vaizdo įrašas, 15:38–15:57, paskelbta „Steve Rosenberg“ 2024 m. lapkričio 2 d., <https://www.youtube.com/watch?v=IHeSbGdYTr0>.

5. KINIJOS IR BALTARUSIJOS STRATEGINIAI INTERESAI DVIŠALIAME KARINIAME BENDRADARBIAVIME

H1 teigia, kad antivakarietiško autoritarinio bloko stiprėjimas didina Baltarusijos ir Kinijos karinio bendradarbiavimo intensyvumą. Ši hipotezė karinį bendradarbiavimą tarp šių dviejų valstybių aiškina tuo, kad Kinijai Baltarusija yra patogus partnerės variantas dėl valstybės vienijančių vertybių, kurių pagrindas yra antidemokratija ir antiliberalizmas¹⁵⁸. Šias dvi šalis taip pat jungia ir tokios pozicijos kaip prieštaravimas „Vakarų hegemonijai“, nesikišimas į kitų šalių „vidaus reikalus“, teisę pasirinkti savitą vystymosi modelį¹⁵⁹. Atlikta empirinė analizė aiškiai rodo, kad antivakarietiška ideologija yra pastovus ir sisteminis abiejų valstybių diskursas. G–1 naratyvas yra aptinkamas viso analizuojamo laikotarpio metu, kas rodo, kad ideologinis pagrindas antivakarietiškam blokui egzistuoja bent jau nuo 2000 m. Tačiau karinis bendradarbiavimas tarp Kinijos ir Baltarusijos pirmiausiai auga po konkrečių geopolitinių įvykių, pavyzdžiui 2020 m. krizės Baltarusijoje ir 2022 m. Rusijos karo prieš Ukrainą pradžios, kas parodo, kad valstybės vienijanti antivakarietiška ideologija savaime nėra pakankamas postūmis kariniam bendradarbiavimui. Taigi, **H1 yra patvirtinama tik dalinai**. Tiksliau būtų ją papildyti teigiant, kad autoritarinių valstybių antivakarietiško bloko stiprėjimas mažina kliūtis kariniam bendradarbiavimui tarp Kinijos ir Baltarusijos, tačiau jo intensyvumą lemia konkrečių grėsmių suvokimas.

H2 teigia, kad Kinija naudoja karinę partnerystę su Baltarusija, siekiant išplėsti savo įtaką Europoje ir diversifikuoti partnerystės saugumo srityje. Bendradarbiaudama su Baltarusija, Kinija įgyja prieigą prie nutolusio regiono, prie kurio gauti prieigą kitu atveju jai būtų itin sudėtinga. Dauguma Europos valstybių, ypač priklausančių Europos Sąjungai ir NATO, yra reikšmingai apribojusios savo bendradarbiavimą su Kinija, ypač saugumo srityje. Tuo tarpu Baltarusija, atvirkščiai, dėl savo palankios politinės aplinkos Kinijai yra tarsi alternatyva. Atlikta empirinė analizė rodo, kad šie Kinijos geopolitiniai interesai Baltarusijoje neatsiskleidžia kariniame bendradarbiavime. Priešingai, Kinijos siekio įsitvirtinti Europoje reikėtų ieškoti jos ekonominiame bendradarbiavime su Baltarusija. Kinijos strateginį tikslą įtvirtinti savo buvimą prie Europos Sąjungos ir NATO sienos parodo „Juostos ir kelio“ iniciatyvos projektai, statomos gamyklos bei kitos Kinijos investicijos Baltarusijoje. Taigi, atlikta **empirinė analizė H2 paneigia**.

H3 teigia, kad Baltarusija naudoja karinę partnerystę su Kinija, siekiant sumažinti savo priklausomybę nuo Rusijos. Jei ši hipotezė būtų teisinga, šaltiniuose turėtų dominuoti kelių tipų

¹⁵⁸ Olędzka ir Polovyi, „A Distant Ally“, 321.

¹⁵⁹ *Ibid*, 322.

naratyvai: grėsmės naratyvas, įvardijantis Rusiją kaip probleminę partnerę, priežasties naratyvas, atskleidžiantis diversifikacijos motyvą (P–3. Balansavimas) ir tikslo naratyvas, pagrįstas priklausomybės mažinimu (T–1. Priklausomybės nuo Rusijos mažinimas). Tačiau naratyvų analizė parodė, kad visi šie kodai yra itin reti – P–3 ir T–1 yra fiksuojami po vieną kartą, o grėsmės naratyvas, kuriame Rusija būtų įvardijama kaip problema, šaltiniuose visiškai neaptinkamas. 2020 m. politiniai protestai Baltarusijoje ir Rusijos agresyvaus karo prieš Ukrainą pradžia tik dar labiau padidino Baltarusijos politinę izoliaciją Vakarų pasaulyje ir privertė ją ieškoti naujų partnerių Rytuose¹⁶⁰. Šiame kontekste Kinija tapo itin patrauklia partnere. Visgi, atliktoje analizėje Rusija kaip subjektas yra tiesiogiai minima tik keliuose šaltiniuose ir gana konstruktyviai, pavyzdžiui, įvardijant ją kaip Baltarusijos draugę. Viešuose naratyvuose nėra kuriama priešprieša tarp partnerystės su Rusija ir su Kinija. Tai galima paaiškinti dvejomis priežastimis: (1) priklausomybės nuo Rusijos mažinimas nėra vienas iš pagrindinių Baltarusijos tikslų arba – labiau tikėtina – (2) Baltarusijos lyderis negali sau leisti viešai deklaruoti, kad ieško atsvaros Rusijai. Visgi, išanalizuota 2021 m. gruodžio 3 d. Baltarusijos Prezidento direktyva Nr. 9 dėl dvišalių santykių su Kinija plėtros verčia susimąstyti – joje deklaruojamas tikslas pritraukti bent 500 mln. dolerių Kinijos investicijų per metus ir refinansuoti valstybės skolą kiniškomis paskolomis¹⁶¹. Jei Baltarusijai ir toliau tiktų buvimas Rusijos satelitu, galimai tokio tikslo iškėlimui nebūtų poreikio, kadangi Rusija ir toliau ją finansuotų. Nepaisant to, remiantis tik viešųjų šaltinių analize **H3 yra paneigiama**.

H4 teigia, kad Baltarusijos režimas naudoja karinę partnerystę su Kinija autonomijos iliuzijai kurti. Baltarusijos ekonominė priklausomybė vis auga – virš 70 procentų viso Baltarusijos eksporto sudaro Rusija¹⁶². Karinėje srityje taip pat pastebima vis gilesnė integracija su Rusija, kuri į Baltarusiją žiūri kaip į savo kariuomenės teritorijos tęsinį¹⁶³. Autonomijos naratyvas yra ypač pastebimas Baltarusijos lyderio Aleksandro Lukašenos viešuosiuose pasisakymuose. Jis nuolat pabrėžia šių santykių lygiavertiškumą ir abipusiškumą ir, nepaisant valstybių galios, išteklių, tarptautinės padėties asimetrijos, save pozicionuoja lygiaverčiu Kinijos lyderiui. Toks naratyvas atlieka svarbias funkcijas tiek vidaus, tiek užsienio auditorijoms. Vidaus auditorijai autonomijos naratyvas yra svarbus, siekiant legitimuoti Lukašenos valdymą, pateikiant jį kaip savarankišką lyderį, o ne Rusijos „marionetę“.

¹⁶⁰ Olędzka ir Polovyi, 328.

¹⁶¹ President of the Republic of Belarus, „On advancing bilateral relations between the Republic of Belarus and the People's Republic of China. Directive No. 9 of 3 December 2021“, Minskas, 2021, <https://president.gov.by/en/documents/direktiva-no-9-ot-3-dekabrya-2021-g-1638612706> (žiūrėta 2026 m. gegužės 10 d.).

¹⁶² Dzmitry Kruk, „Belarus's Progressing Dependence on Russia and Its Implications“ *Free Network*, (2024): 3. <https://freepolicybriefs.org/wp-content/uploads/2024/10/20241021.pdf>.

¹⁶³ Mirosław Banasik, „The Military Integration of Belarus into the Russian Federation“ *Safety & Defense* 8, No. 1 (2022): 10. <https://doi.org/10.37105/sd.178>.

Tarptautinei auditorijai Baltarusijos karinė partnerystė su Kinija suteikia matomumą, parodo, kad Baltarusija yra svarbi tarptautinės arenos veikėja. Taigi, atlikta empirinė analizė parodė, kad karinė partnerystė su Kinija yra naudojama Baltarusijos režimo autonomijos iliuzijos palaikymui ir **patvirtino H4**.

Naratyvų analizė parodė, kad kiniški ir baltarusiški naratyvai atskleidžia skirtingus, bet kartu ir vienas kitą papildančius interesus. Baltarusijos pusė karinį bendradarbiavimą su Kinija konstruoja per išlikimo perspektyvą – Kinija yra reikalinga kaip legitimizuotojas, finansuotojas ir saugumo garantas Vakarų spaudimo akivaizdoje. Tuo tarpu Kinijos pusė į karinį bendradarbiavimą su Baltarusiją žiūri pragmatiškiau – ji įgyja politinį lojalumą ir geografinę poziciją arčiau Europos Sąjungos ir NATO sienų. Valstybių bendradarbiavimo interesai yra asimetriški, kadangi Baltarusijai šis bendradarbiavimas yra gyvybiškai svarbus, o Kinijai tai yra tik viena iš daugelio partnerysčių. Tai rodo, kad Lukašenka veikiau yra priklausomas partneris, o ne lygiavertis Kinijos sąjungininkas, nepaisant oficialios retorikos. Tai provokuoja papildomą hipotezę – Kinijos ir Baltarusijos karinis bendradarbiavimas atspindi Baltarusijos režimo išlikimo strategiją.

IŠVADOS

Šio darbo tikslas buvo nustatyti, kokie veiksniai ir motyvai lemia stiprėjančią karinį bendradarbiavimą tarp Kinijos ir Baltarusijos. Siekiant šio tikslo, buvo atlikta kokybinė naratyvų analizė, apimanti šešiolika 2000–2025 m. laikotarpio pirminių šaltinių – bendrus pareiškimus, deklaracijas, aukšto lygio pareigūnų pasisakymus. Remiantis penkių kategorijų kodavimo sistema (subjektai, grėsmės, vaidmenys, priežastys, tikslai) identifikuoti keturiolika dominuojančių naratyvų tipų, kurie padeda paaiškinti abiejų šalių oficialų diskursą.

Tyrimas atskleidė, kad karinio bendradarbiavimo tarp Kinijos ir Baltarusijos stiprėjimas nėra atsitiktinis, o jį lemia kelių veiksnių sąveika. Antivakarietiška ideologija, pastebima jau nuo 2000 m., savaime nepaaiškina bendradarbiavimo intensyvumo augimo. Lemiamais veiksmiais tapo 2020 m. rinkimų krizė ir po jos sekusios Vakarų sankcijos, kurios drastiškai sumažino Baltarusijos pasirinkimų skaičių ir privertė intensyvuoti santykius su Kinija. Šis atradimas dalinai patvirtina H1 ir ją praplečia – besikuriantis antivakarietiškas blokas suteikia terpę bendradarbiavimui, tačiau jo intensyvumą lemia konkrečių grėsmių suvokimas, o ne tik priklausymas antivakarietiškam blokui.

Ryškiausiai yra patvirtinama H4 – Baltarusijos režimas naudoja karinę partnerystę su Kinija autonomijos iliuzijai kurti. Šis atradimas yra reikšmingas, nes atskleidžia esminį skirtumą tarp valstybės ir režimo interesų t.y. didelė dalis Kinijos ir Baltarusijos karinio bendradarbiavimo naratyvų

atspindi ne tiek dvišalius valstybės gynybos poreikius, kiek Baltarusijos lyderio Aleksandro Lukašenkos asmeninio politinio išlikimo strategiją. Tai reiškia, kad šis bendradarbiavimas yra labiau grindžiamas asmeniškai nei institucionalizuotai.

H1 ir H4 derinio interpretacija yra ypač svarbi siekiant išsiaiškinti, ar šis bendradarbiavimas turi potencialo tapti stabiliu kariniu aljansu. Situacija yra prieštaringa – H1 bendradarbiavimui suteikia ideologinį pagrindą, kuris galėtų būti ilgalaikis, tačiau H4 atskleidžia, kad didelė dalis bendradarbiavimo intensyvumo yra grindžiama vieno lyderio asmeniniais poreikiais. Tai leidžia teigti, kad šiuo metu karinis bendradarbiavimas tarp Kinijos ir Baltarusijos yra veikiau aplinkybių sutapimas nei nuosekliai plėtojamas aljansas. Jei Lukašenka netektų valdžios arba Kinija nuspręstų, kad Baltarusijos teikiama nauda nebeatveria potencialių santykių su Europos Sąjunga praradimo, bendradarbiavimo intensyvumas galimai sumažėtų. Stabilaus aljanso formavimuisi trukdo ir struktūriniai veiksniai – tarp valstybių nėra jokio formalaus gynybinio įsipareigojimo, nėra bendros vadovavimo struktūros, o Kinija sąmoningai vengia per gilios integracijos, galinčios sukelti papildomą Vakarų nepasitenkinimą.

Šis tyrimas prisideda prie gilesnio Kinijos ir Baltarusijos bendradarbiavimo supratimo keliais aspektais. Visų pirma, jis atskleidžia, kad bendradarbiavimas yra struktūriškai asimetriškas. Baltarusijai jis yra egzistenciškai svarbus, o Kinijai – tai tik viena iš daugelio partnerysčių. Ši asimetrija reiškia, kad tolesnė karinė integracija labiau priklauso nuo Kinijos strategavimo nei nuo Baltarusijos noro. Antra, chronologinė naratyvų analizė parodė, kad karinio bendradarbiavimo naratyvai (P–2, V–3) praktiškai neegzistavo iki 2021 m. Tai reiškia, kad Kinijos ir Baltarusijos karinis bendradarbiavimas yra santykinai naujas ir dar nepakankamai institucionalizuotas reiškinys, kad galėtų būti laikomas tvariu aljansu. Atsižvelgiant į tai, tikėtina, kad artimiausiu metu karinis bendradarbiavimas išliks dabartiniame – trečiosios fazės – lygyje (vyks reguliarios pratybos, aukšto lygio vizitai, tačiau be esminės operatyvinės integracijos). Artimiausioje perspektyvoje ketvirtoji ir galutinė karinio bendradarbiavimo fazė yra mažai tikėtina.

Visgi, tyrimas turi keletą reikšmingų ribotumų. Visų pirma, naratyvų analizė yra grindžiama išskirtinai viešaisiais šaltiniais, kurie, kaip atskleidė pats tyrimas, neretai slepia tikruosius motyvus po retorikos fasadu, tad tikroji sprendimų priėmimo logika lieka nepasiekiamą. Antra, tyrimas apsiriboja dvišale perspektyva ir nepakankamai įraukia Rusijos kaip trečiojo veikėjo dimensiją. Tai, kaip tiksliai ji suvokia Kinijos ir Baltarusijos karinį bendradarbiavimą ir ar Rusija jį sąmoningai toleruoja ar riboja, lieka neatsakyta. Trečia, bendradarbiavimas gynybos pramonės srityje šiame magistro darbe analizuotas tik naratyvų lygmeniu, tačiau jo tikrasis mastas ir turinys reikalauja atskiro empirinio tyrimo, grindžiamo tiksliais gynybos pramonės ir eksporto duomenimis.

Norint šią temą plėtoti toliau, būtų galima daryti lyginamąją analizę, kuri palygintų Kinijos ir Baltarusijos karinį bendradarbiavimą su kitomis Kinijos karinėmis partnerystėmis su posovietinėmis valstybėmis. Tai leistų nustatyti, ar Baltarusija yra išskirtinis atvejis, ar platesnės Kinijos strategijos Rytų Europoje dalis. Taip pat būtų galima pasitelkti scenarijų analizę, kuri leistų nagrinėti, kaip Lukašenkos pasitraukimas iš valdžios ar esminis pokytis Kinijos ir Europos Sąjungos santykiuose paveiktų dabartinį karinio bendradarbiavimo modelį; tai leistų patikrinti pagrindinę šio tyrimo išvadą, kad dabartinis bendradarbiavimas yra labiau situacinis nei struktūrinis reiškinys.

ŠALTINIŲ IR LITERATŪROS SĄRAŠAS:

1. Adler, Emanuel ir Michael Barnett. *Security Communities*. Cambridge: Cambridge University Press, 2009.
2. „Alexander Lukashenko: new BBC interview 2024“. Nufilmuota 2024 m. Youtube vaizdo įrašas. Paskelbta „Steve Rosenberg“ 2024 m. lapkričio 2 d. <https://www.youtube.com/watch?v=IHeSbGdYTr0>.
3. Banasik, Mirosław. „The Military Integration of Belarus into the Russian Federation“ *Safety & Defense* 8, No. 1 (2022): 8–14. <https://doi.org/10.37105/sd.178>.
4. Barnett, Michael N. „Identity and Alliances in the Middle East“. Kn. *The Culture of National Security: Norms and Identity in World Politics*, sud. Peter J. Katzenstein. New York: Columbia University Press, 1996.
5. Barnett, Michael ir Etel Solingen. „Designed to fail or failure of design? The origins and legacy of the Arab League“. Kn. *Crafting Cooperation, Regional International Institutions in Comparative Perspective*, sud. Amitav Acharya ir Alastair Iain Johnston. New York: Cambridge University Press, 2007. <https://doi.org/10.1017/CBO9780511491436.006>.
6. Belarus.by. „Belarus, China sign treaty of friendship and cooperation“. Belarus.by. Žiūrėta 2026 m. balandžio 29 d. https://www.belarus.by/en/press-center/news/belarus-china-sign-treaty-of-friendship-and-cooperation_i_0000022776.html.
7. Bergsmann, Stefan. „The Concept of Military Alliance“. Kn. *Small States and Alliances*, sud. Erich Reiter ir Heinz Gärtner. Heidelberg: Physica, 2001. https://doi.org/10.1007/978-3-662-13000-1_4.
8. Bilban, Christoph. „The Sino-Belarusian Relationship: Asymmetric and Symbolic“. Kn. *China's Footprint in Strategic Spaces of the European Union: New Challenges for a Multi-dimensional EU-China Strategy*, sud. Johann Frank ir Doris Vogl. Vienna: Federal Ministry of Defence, 2021. https://www.bmlv.gv.at/pdf_pool/publikationen/book_chinas_footprint_09_the_sino_belarusian_relationship.pdf.
9. Checkel, Jeffrey T. „The Constructivist Turn in International Relations Theory“ *World Politics* 50, No. 2 (1998): 324–348. <https://www.jstor.org/stable/25054040>.
10. „China's defense minister meets Belarus's Lukashenko, seeking closer military ties“. Nufilmuota 2023 m. Youtube vaizdo įrašas. Paskelbta „ShanghaiEye 魔都眼“ 2023 m. rugpjūčio 18 d. <https://www.youtube.com/watch?v=mqr3Lrqz0Jo>.

11. „Chinese defence minister Li Shangfu hails ‘fraternal relations’ in meeting with Belarus counterpart“. Nufilmuota 2023 m. Youtube vaizdo įrašas. Paskelbta „ShanghaiEye 魔都眼“ 2023 m. rugpjūčio 17 d. <https://www.youtube.com/watch?v=fTyfJ4YkZNk>.
12. Cottey, Andrew ir Anthony Forster. *Reshaping Defence Diplomacy: New Roles for Military Cooperation and Assistance*. London: Routledge, 2004.
13. Deutsch, Karl W. et al. *Political Community and the North Atlantic Area: International Organization in the Light of Historical Experience*. Princeton: Princeton University Press, 1957.
14. D'Orazio, Vito. „International military cooperation: from concepts to constructs“. Doktoro disertacija, The Pennsylvania State University, 2013. <https://etda.libraries.psu.edu/catalog/19845>.
15. Duffield, John S. „NATO’s Functions after the Cold War“ *Political Science Quarterly* 109, No. 5 (1994/1995): 763–787. <https://www.jstor.org/stable/2152531>.
16. Erdmann, Gero, et al. „International Cooperation of Authoritarian Regimes: Toward a Conceptual Framework“ *GIGA Working Papers*, No. 229 (2013): 3–36. <https://www.jstor.org/stable/resrep07579>.
17. „Exclusive with Belarusian President Alexander Lukashenko“. Nufilmuota 2025 m. Youtube vaizdo įrašas. Paskelbta „CGTN“ 2025 m. rugpjūčio 31 d. <https://www.youtube.com/watch?v=RP0rcCH07O4>.
18. Geddes, Barbara. „What Do We Know About Democratization After Twenty Years?“ *Annual Review of Political Science*, 2 (1999): 115-144. <https://doi.org/10.1146/annurev.polisci.2.1.115>.
19. Huang, Panyue. „Chinese, Belarusian special operations forces commence joint training“. China Military Online. Žiūrėta 2026 m. gegužės 2 d. http://eng.chinamil.com.cn/CHINA_209163/TopStories_209189/9244657.html.
20. „I’m quite happy to see my old friend!“ China’s Xi welcomes visiting Belarus‘ Lukashenko in Beijing“. Nufilmuota 2023 m. Youtube vaizdo įrašas. Paskelbta „ShanghaiEye 魔都眼“ 2023 m. kovo 2 d. <https://www.youtube.com/watch?v=Fl4rINrH-1A>.
21. Interfax. „Belarus–China military cooperation not directed against third countries – Lukashenko“. Interfax. Žiūrėta 2026 m. gegužės 10 d. https://www.interfax-russia.ru/military/news_eng/397948.
22. Interfax. „Belarus officially obtains BRICS partner status - Foreign Ministry“. Interfax. Žiūrėta 2026 m. balandžio 28 d. <https://interfax.com/newsroom/top-stories/107610/>.

23. Jasutis, Gražvydas. „Karinio aljanso patvarumo tyrimas: Rusijos ir Baltarusijos atvejis“. (Daktaro disertacija, Vilniaus universitetas, 2011).
24. Johecová, Ketrin. „China and Belarus hold joint drills near Polish border ahead of NATO summit“. POLITICO. Žiūrėta 2026 m. balandžio 29 d. <https://www.politico.eu/article/china-belarus-polish-border-nato-summit-drill-ukraine-russia-war-defense-aggression-fight-ministry/>.
25. Katzenstein, Peter J. *The Culture of National Security: Norms and Identity in World Politics*. New York: Columbia University Press, 1996.
26. Keohane, Robert O. *After Hegemony: Cooperation and Discord in the World Political Economy*. Princeton: Princeton University Press, 1984.
27. Keohane, Robert O. „Multilateralism: An agenda for research“ *International Journal* 45, No. 4 (1990): 731–764. <https://www.jstor.org/stable/40202705>.
28. Kharchuk, Solomiya. „What Is Drawing Xi’s China and Lukashenko’s Belarus Closer?“ *Polish Political Science Yearbook* 50, No. 3 (2021): 67–90. [10.15804/ppsy202128](https://doi.org/10.15804/ppsy202128).
29. Kruk, Dzmitry. „Belarus’s Progressing Dependence on Russia and Its Implications“ *Free Network*, (2024). <https://freepolicybriefs.org/wp-content/uploads/2024/10/20241021.pdf>.
30. Leeds, Brett, et al. „Alliance Treaty Obligations and Provisions, 1815-1944“ *International Interactions* 28, No. 3 (2002): 237–260. <https://doi.org/10.1080/03050620213653>.
31. Lietuvos kariuomenė. *Karinė doktrina*. Vilnius: Lietuvos kariuomenės Mokymų ir doktrinų valdyba, 2025. Žiūrėta 2026 m. sausio 13 d. https://kariuomene.lt/data/public/uploads/2025/03/lk-kd-2025-03-20_-_protected.pdf?csrc=3209520016301641529.
32. Liska, George. *Nations in Alliance: The Limits of Interdependence*. Baltimore: John Hopkins Press, 1968.
33. Mardell, Jacob. „PRC Partnership Diplomacy in the New Era“. Jamestown. Žiūrėta 2026 m. gegužės 2 d. <https://jamestown.org/prc-partnership-diplomacy-in-the-new-era/>.
34. Mearsheimer, John J. „Back to the Future: Instability in Europe after the Cold War“ *International Security* 15, No. 1 (1990): 5–56. <https://doi.org/10.2307/2538981>.
35. Mearsheimer, John J. „The False Promise of International Institutions“ *International Security* 19, no. 3 (1994): 5–49. <https://doi.org/10.2307/2539078>.
36. Milner, Helen. „International Theories of Cooperation Among Nations: Strengths and Weaknesses“ *World Politics* 44, no. 3 (1992): 466–496. <https://doi.org/10.2307/2010546>.

37. Morgenthau, Hans J. *Politics Among Nations: The Struggle for Power and Peace*. New York: Alfred A. Knopf, 1972.
38. Murphy, Alexandra. „Belarus-China Relations“. Minsk Dialogue. Žiūrėta 2026 m. gegužės 1 d. <https://minskdialogue.by/en/research/memorable-notes/belarus-china-relations>.
39. Niou, Emerson ir Sean M. Zeigler. „Entente versus Alliance: When Should States Be Friends but Not Allies?“ *Defence and Peace Economics* 35, No. 7 (2023): 792–808. <https://doi.org/10.1080/10242694.2023.2213468>.
40. Nizhnikau, Ryhor ir Marcin Kaczmarek. „China’s policy towards Belarus and Ukraine: A limited challenge to Sino-Russian relations“, *FIIA briefing paper*, No. 298 (2020). <https://fiia.fi/en/publication/chinas-policy-towards-belarus-and-ukraine>.
41. Olędzka, Justyna ir Taras Polovyi. „A Distant Ally: The Role of China in Belarusian Policy in the Context of the Deepening Integration of the Union State“ *Studia Z Dziejów Rosji I Europy Środkowo-Wschodniej* 60, No. 3 (2026): 319–331. <https://doi.org/10.12775/SDR.2025.EN9.11>.
42. Olson, Mancur. *The Logic of Collective Action: Public Goods and the Theory of Groups*. Cambridge: Harvard University Press, 1965.
43. Preiherman, Yauheni. „Belarus Becomes First European Member of Shanghai Cooperation Organization“. Jamestown. Žiūrėta 2026 m. balandžio 29 d. <https://jamestown.org/belarus-becomes-first-european-member-of-shanghai-cooperation-organization/>.
44. President of the Republic of Belarus. „On advancing bilateral relations between the Republic of Belarus and the People’s Republic of China. Directive No. 9 of 3 December 2021“. Minskas, 2021. <https://president.gov.by/en/documents/direktiva-no-9-ot-3-dekabrya-2021-g-1638612706> (žiūrėta 2026 m. gegužės 10 d.)
45. Rad, Pavlo. „Belarus–China Relations in the Context of War“ *Belarus Analytical Digest*, No. 6 (2025): 6–10. <https://doi.org/10.3929/ethz-c-000787302>.
46. Saxena, Anushka. „China’s Show of Force With Belarus Amid NATO Concerns“. The Diplomat. Žiūrėta 2026 m. gegužės 2 d. <https://thediplomat.com/2024/07/chinas-show-of-force-with-belarus-amid-nato-concerns/>.
47. SCMP. „Quick guide to China’s diplomatic levels“. SCMP. Žiūrėta 2026 m. gegužės 2 d. <https://www.scmp.com/news/china/diplomacy-defence/article/1903455/quick-guide-chinas-diplomatic-levels>.
48. Snyder, Glenn H. „Alliance Theory: A Neorealist First Cut“ *Journal of International Affairs* 44, No. 1 (1990): 103–123. <https://www.jstor.org/stable/24357226>.

49. Snyder, Glenn H. „The Security Dilemma in Alliance Politics“ *World Politics* 36, No. 4 (1984): 461–495. <https://doi.org/10.2307/2010183>.
50. Soest, Christian von. „Democracy Prevention: The International Collaboration of Authoritarian Regimes“ *European Journal of Political Research* 54, no. 4 (2015): 623–638. <https://doi.org/10.1111/1475-6765.12100>.
51. Stein, Arthur A. „Neoliberal institutionalism“. Kn. *The Oxford Handbook of International Relations*, sud. Christian Reus-Smit ir Duncan Snidal. New York: Oxford University Press, 2008. <https://doi.org/10.1093/oxfordhb/9780199219322.003.0011>.
52. Wallander, Celeste A. „Institutional Assets and Adaptability: NATO After the Cold War“ *International Organization* 54, No. 4 (2000): 705–735. <https://doi.org/10.1162/002081800551343>.
53. Walt, Stephen M. *The Origins of Alliances*. Ithaca and London: Cornell University Press, 1987.
54. Waltz, Kenneth N. *Theory of International Politics*. New York: McGraw–Hill, 1979.
55. Wang, Bo 王波 ir Hongyang Wang 宏阳王. „Zhong Bai “xiong ying tuji–2024“ lian xun shiying xing xunlian jianwen 中白“雄鹰突击-2024”联训适应性训练见闻“. CCTV. Žiūrėta 2026 m. gegužės 2 d. <https://military.cctv.com/2024/07/14/ARTIvOQ6FuO5I5aM9xwmCPhV240714.shtml>.
56. Wendt, Alexander. „Collective Identity Formation and the International State“ *The American Political Science Review* 88, No. 2 (1994): 384–396. <https://www.jstor.org/stable/2944711>.
57. Wendt, Alexander. *Social Theory of International Politics*. Cambridge: Cambridge University Press, 1999.
58. Weyland, Kurt. „Autocratic diffusion and cooperation: the impact of interests vs. ideology“ *Democratization* 24, no. 7 (2017): 1235–1252. <https://doi.org/10.1080/13510347.2017.1307823>.
59. Whitehead, Laurence. „Anti–democracy promotion: Four strategies in search of a framework“ *Taiwan Journal of Democracy* 10, no. 2 (2014): 1–24. <https://research.ebsco.com/linkprocessor/plink?id=d0b0218a-480d-3d45-a0c2-70a3cd932e41>.
60. Wilkins, Thomas S. „‘Alignment’, Not ‘Alliance’ – the Shifting Paradigm of International Security Cooperation: Toward a Conceptual Taxonomy of Alignment“ *Review of International Studies* 38, no. 1 (2012): 53–76. <https://doi.org/10.1017/S0260210511000209>.

61. Xi, Jinping 习,近平. „Rang zhong bai youhao hezuo de yuezhang jiyue angyang 让中白友好合作的乐章激越昂扬“. Gov.cn. Žiūrėta 2026 m. gegužės 10 d. https://www.gov.cn/xinwen/2015-05/08/content_2859267.htm.
62. „Xi meets Belarusian President in Beijing“. Nufilmuota 2023 m. Youtube vaizdo įrašas. Paskelbta „CCTV Video News Agency“ 2023 m. gruodžio 4 d. <https://www.youtube.com/watch?v=sTWWvUV5Fc8>.
63. „Xi meets Lukashenko in Beijing, hailing China–Belarus true friendship and strategic ties“. Nufilmuota 2025 m. Youtube vaizdo įrašas. Paskelbta „ShanghaiEye 魔都眼“ 2025 m. birželio 4 d. https://www.youtube.com/watch?v=H99b_q7yxzQ.
64. Xiang, Haoyu 项昊宇. „Zhongguo de “huoban” guanxi you naxie? 中国的“伙伴”关系有哪些?“ China Institute of International Studies. Žiūrėta 2026 m. gegužės 2 d. https://www.ciis.org.cn/yjcg/sspl/202310/t20231020_9097.html.
65. Zhang, Hui. „China, Belarus upgrade bilateral relations to boost two-way cooperation, regional stability and prosperity amid ‘unilateral sanctions and threat of external interference‘“. Global Times. Žiūrėta 2026 m. balandžio 28 d. <https://www.globaltimes.cn/page/202209/1275391.shtml>.
66. Zhonghua renmin gongheguo waijiao bu 中华人民共和国外交部. „Zhonghua renmin gongheguo he Baieluosi gongheguo guanyu xin shidai jinyibu fazhan liang guo quantianhou quanmian zhanlue huoban guanxi de lianhe shengming (quanwen) 中华人民共和国和白俄罗斯共和国关于新时代进一步发展两国全天候全面战略伙伴关系的联合声明（全文）“. Fmprc.gov.cn. Žiūrėta 2026 m. gegužės 10 d. https://www.fmprc.gov.cn/zyxw/202303/t20230302_11033872.shtml.
67. Zhonghua renmin gongheguo zhongyang renmin zhengfu 中华人民共和国中央人民政府. „Zhonghua renmin gongheguo he Baieluosi gongheguo guanyu zai ershiyi shiji jiaqiang quanmian hezuo de lianhe shengming 中华人民共和国和白俄罗斯共和国关于在二十一世纪加强全面合作的联合声明“. Gov.cn. Žiūrėta 2026 m. gegužės 10 d. https://www.gov.cn/gongbao/content/2000/content_60417.htm.
68. Zhonghua renmin gongheguo zhongyang renmin zhengfu 中华人民共和国中央人民政府. „Zhonghua renmin gongheguo he Baieluosi gongheguo lianhe shengming 中华人民共和国

- 和白俄罗斯共和国联合声明“. Gov.cn. Žiūrėta 2026 m. gegužės 10 d.
https://www.gov.cn/gongbao/content/2001/content_60865.htm.
69. Zhonghua renmin gongheguo zhongyang renmin zhengfu 中华人民共和国中央人民政府.
„Zhonghua renmin gongheguo he Baieluosi gongheguo lianhe shengming 中华人民共和国
和白俄罗斯共和国联合声明“. Gov.cn. Žiūrėta 2026 m. gegužės 10 d.
https://www.gov.cn/gongbao/content/2006/content_161416.htm.
70. Zhonghua renmin gongheguo zhongyang renmin zhengfu 中华人民共和国中央人民政府.
„Zhonghua renmin gongheguo zhengfu he Baieluosi gongheguo zhengfu lianhe gongbao 中
华人民共和国政府和白俄罗斯共和国政府联合公报“. Gov.cn. Žiūrėta 2026 m. gegužės 10
d. https://www.gov.cn/gongbao/content/2007/content_830531.htm.
71. Zhonghua renmin gongheguo zhongyang renmin zhengfu 中华人民共和国中央人民政府.
„Zhonghua renmin gongheguo he Baieluosi gongheguo guanyu jianli quantianhou quanmian
zhanlue huoban guanxi de lianhe shengming 中华人民共和国和白俄罗斯共和国关于建立
全天候全面战略伙伴关系的联合声明“. Gov.cn. Žiūrėta 2026 m. gegužės 10 d.
https://www.gov.cn/xinwen/2022-09/16/content_5710144.htm.
72. Zhonghua renmin gongheguo zhongyang renmin zhengfu 中华人民共和国中央人民政府.
„Zhonghua renmin gongheguo zhengfu he Baieluosi gongheguo zhengfu lianhe gongbao“.
Gov.cn. Žiūrėta 2026 m. gegužės 10 d.
https://www.gov.cn/yaowen/liebiao/202408/content_6970045.htm.
73. Zhonghua renmin gongheguo zhongyang renmin zhengfu 中华人民共和国中央人民政府.
„Guanyu Baieluosi gongheguo jiaru Shanghai hezuo zuzhi yiwu de beiwanglu 关于白俄罗
斯共和国加入上海合作组织义务的备忘录“. Gov.cn. Žiūrėta 2026 m. gegužės 10 d.
https://www.gov.cn/gongbao/2024/issue_11506/202408/content_6966481.html.
74. Zürn, Michael. „Problematic social situations and international institutions: On the use of
game theory in international politics“. Kn. *Inaugural Pan-European Conference:
International Relations and Pan-Europe*, sud. Frank R. Pfetsch. Hamburg: LIT Verlag
Münster, 1993. <https://hdl.handle.net/10419/112307>.
75. Горбатенко, Инна. „Минобороны оценило складывающуюся у границ Беларуси
обстановку и возможность вооруженных провокаций“. SB.BY. Žiūrėta 2026 m. balandžio

29 d. <https://news.sb.by/articles/minoborony-otsenilo-veroyatnost-provedeniya-v-prigranichnykh-rayonakh-belarusi-vooruzhennykh-provoka.html>.

SUMMARY

This master's thesis examines the military cooperation between China and Belarus, with particular focus on the interests that drive and sustain it. The object of the study is the official political discourse through which both states construct and legitimise their security partnership. The research problem stems from a gap in existing literature – despite growing academic attention to China's expanding global security partnerships, the specific factors motivating military cooperation between China and Belarus remain underexplored. Belarus is frequently treated either as a Russian satellite with little independent agency or as a peripheral actor in European security debates. The study aims to identify the factors and motives that drive the intensifying military cooperation between the two states, and to assess what this cooperation reveals about each party's broader strategic interests.

To achieve this aim, the thesis pursues four objectives: (1) reviewing theoretical frameworks applicable to authoritarian security partnerships; (2) tracing the historical development of Sino–Belarusian military cooperation across four analytical phases; (3) conducting a systematic narrative analysis of primary sources; (4) evaluating how the identified narratives relate to the study's four hypotheses. The central research question asks what narratives China and Belarus construct to justify their military cooperation, how these narratives reveal each state's underlying interests and whether the partnership is moving toward deeper integration.

Four hypotheses were assessed. The first states that the strengthening of an authoritarian, anti–Western bloc increases the intensity of military cooperation. The second holds that China's ambition to diversify its security partnerships and expand influence in Europe drives the partnership's development. The third suggests that Belarus' structural dependence on Russia motivates military cooperation with China as a balancing act. The fourth argues that the Belarusian regime uses the partnership primarily to maintain an illusion of autonomy before domestic and international audiences.

The empirical analysis is grounded in qualitative narrative analysis of fourteen primary sources spanning 2000–2025, including bilateral declarations, diplomatic communiques, presidential directives and high-level officials' public statements. Using a five–category coding framework – subjects, threats, roles, causes, goals – fourteen dominant narrative types were identified and analysed both in terms of their content and their chronological evolution.

The first hypothesis was partially confirmed. An anti–Western ideological orientation has functioned as a structural constant in both states' discourse since 2000, providing the ideological foundation for any form of cooperation. However, the actual intensification of military cooperation was not driven

by ideology alone; it required concrete geopolitical triggers, most notably the 2020 electoral crisis in Belarus, the subsequent Western sanctions and the 2022 Russian invasion of Ukraine. This finding modifies H1 – the authoritarian bloc provides fertile ground for military cooperation but its intensity is determined by threat perception rather than bloc membership. The second hypothesis was denied as it is most visible through economic narratives, not through bilateral military cooperation. The third hypothesis received only weak discursive support, as Russia is almost never mentioned as a problematic partner in public sources. Nevertheless, structural indicators suggest that Belarus cannot openly articulate without risking a reaction from Moscow. The fourth hypothesis was the most supported by the data – Belarus systematically uses the military partnership to construct an image of sovereignty, international recognition, and autonomous agency at a time when Western legitimisation has been withdrawn.

The study's central finding is that the two states' interests are asymmetric rather than genuinely convergent. For Belarus, the partnership is existential, however, for China, it is just one pragmatic partnership among many. This asymmetry carries important implications for the partnership's future trajectory. Rather than evolving toward a stable, institutionalised military alliance with formal defence commitments and joint operational structures, the cooperation is more accurately described as a situational alignment sustained by Lukashenko's personal political needs and China's pragmatism. Deep operational integration appears unlikely in the foreseeable future, as China consistently prioritises avoiding escalation with Western actors.

For scholars, this thesis demonstrates that authoritarian security partnerships cannot be fully understood through structural or ideological variables alone. Future research should examine Russia's role as a third actor shaping the parameters of this cooperation and develop comparative analyses placing the Sino–Belarusian case within China's broader pattern of security engagement with post–Soviet states.

DIRBTINIO INTELEKTO NAUDOJIMO DEKLARACIJA

Vardas, pavardė: Ida Kaunaitė

Studento pažymėjimo numeris: 2415628

Prašome pažymėti „x“ taikytiniems punktam:

☐ Aš **nenaudojau** dirbtinio intelekto įrankių pateikiamame darbe.

☒ Aš **naudojau** vieną ar kelis dirbtinio intelekto įrankius pateikiamame darbe.

Jei taip, kokius? ChatGPT, Claude.

Dirbtinio intelekto įrankius naudoju kritiškai, kaip pagalbinę priemonę. Prisiimu visą atsakomybę už darbe pateiktą informaciją, argumentus ir galutinius darbo rezultatus.

 (Parašas)
.....

Prašome pažymėti „x“ taikytiniems punktam bei paaiškinti, kaip naudojote dirbtinį intelektą:

Aš naudoju dirbtinio intelekto įrankius šiam/-iems tikslui/-ams:

1. ☐ **Idėjų generavimui** (pavyzdžiui: argumentų ar kontra-argumentų generavimui, struktūros plano sudarymui, galimų tyrimo klausimų generavimui)

Paaiškinkite:

2. ☒ **Informacijos paieškai** (pavyzdžiui: papildomos literatūros ar kontekstinės informacijos paieškai)

Paašškinkite: dirbtinį intelektą naudojav šaltinių teorinei daliai paieškoje, domėjausi, kokie autoriai yra laikomi klasikiniai aljansų teorijoje, kad žinočiau, kuriuos šaltinius būtinai turiu įtraukti į apžvalgą

3. ☐ **Kaip rašymo asistentą** (pavyzdžiui: gramatinių ar stiliaus klaidų taisymui, vertimui, pastraipų perstruktūravimui ir pan.)

Paašškinkite:

4. ☐ **Vizualinės medžiagos kūrimui** (pavyzdžiui: naujo paveikslėlio, žemėlapių sukūrimui ar redagavimui)

Paašškinkite:

5. ☐ **Kaip mokymosi pagalbininką** (pavyzdžiui: papildomam medžiagos paaiškinimui paprastesne kalba, sąvokų ar teorinių koncepcijų palyginimui, žinių pasitikrinimo užduočių generavimui ir pan.)

Paašškinkite:

6. ☒ **Duomenų analizei** (pavyzdžiui: skaičiavimui, kodavimui, kokybinių ar kiekybinių duomenų vizualizacijai, lentelės ar grafiko sukūrimui)

Paašškinkite: dirbtinį intelektą pasitelkiau kodavime. Jei kildavo neaiškumų dėl tam tikros frazės priskyrimo vienam ar kitam kodui, apibūdindavau savo kodavimo sistemą dirbtiniam intelektui ir paprašydavau pažiūrėti, ar viena, ar kita frazė yra tinkama tam tikram kodui.

7. ☐ **Efektyvumo didinimui** (pavyzdžiui: tekstų santraukų kūrimui, išnašų formatavimui ir pan.)

Paašškinkite:

8. ☐ **Kitu būdu.**

Paašškinkite:

9. **Kokių žingsnių ėmėtės siekdami sumažinti dirbtinio intelekto daromų klaidų ar neatsakingo naudojimo tikimybę?**

Paašškinkite: dirbtinį intelektą naudoju atsakingai, nekopijuojau jo pateikiamo teksto, o tiesiog naudoju kaip atspirties tašką tolimesnei paieškai. Kodavimo atžvilgiu visad dar kartą patikrindavau dirbtinio intelekto siūlomą kodą, jei rasdavau klaidų, pataisydavau pati.

PRIEDAS NR. 1

Sutrumpinimai: KLR – Kinijos Liaudies Respublika; BR – Baltarusijos Respublika; ŠBO – Šanchajaus bendradarbiavimo organizacija.

Kodai:

Subjektas (S): S–1 Baltarusija, Kinija; S–2 Baltarusija, Kinija, Vakarai; S–3 Baltarusija, Kinija, Rusija; S–4 Baltarusija, Vakarai; S–5 Kinija; S–6 Baltarusija, Šanchajaus bendradarbiavimo organizacija; S–7 Šanchajaus bendradarbiavimo organizacija, Vakarai; S–8 Šanchajaus bendradarbiavimo organizacija, Kinija; S–9 Šanchajaus bendradarbiavimo organizacija; S–10 Baltarusija, Kinija, Rusija, Vakarai.

Grėsmė (G): G–1 Vakarų spaudimas; G–2 Vakarų hegemonija; G–3 Karas; G–4 Sankcijos ir izoliacija; G–5 Nestabilumas ir chaosas.

Vaidmuo (V): V–1 Strateginis sąjungininkas; V–2 Režimo stabilumo garantas; V–3 Saugumo partneris; V–4 Patikimas draugas; V–5 Alternatyvus galios centras; V–6 Mokytojas / mentorius.

Priežastis (P): P–1 Režimo išlikimas; P–2 Karinis modernizavimas; P–3 Balansavimas; P–4 Atsakas į grėsmę; P–5 Vakarų atgrasymas; P–6 Statuso stiprinimas.

Tikslas (T): T–1 Priklausomybės nuo Rusijos mažinimas; T–2 Kinijos pozicijos Europoje įtvirtinimas; T–3 Autoritarinio bloko stiprinimas.

ŠALTINIS	FRAZĖ	SUBJEKTAS	GRĖSMĖ	VAIDMUO	PRIEŽASTIS	TIKSLAS
2000 07 27 KLR ir BR bendras pareiškimas dėl visapusiško bendradarbiavimo stiprinimo XXI a.	„Kinijos pusė griežtai prieštarauja bet kokios valstybės kišimuisi į Baltarusijos Respublikos vidaus reikalus, nesvarbu, kokių pretekstu tai būtų daroma, taip pat politinio ir ekonominio spaudimo jai darymui“	S–2	G–1	V–2	P–1	
	„abi šalys pareiškė norą lygybės ir	S–1				T–1

	abipusės naudos pagrindu plėsti ir gilinti prekybinį bei ekonominį bendradarbiavimą, kad jis pasiektų lygį, atitinkantį abiejų valstybių draugiškus santykius ir ekonominį potencialą“					
	„pasaulis yra įvairus ir kiekviena valstybė turi teisę savarankiškai pasirinkti savo šalies sąlygas atitinkančią socialinę santvarką, vystymosi kelią ir vertybių sistemą. Abi šalys remia daugiapolio pasaulio vystymąsi ir prieštarauja bet kokiam kišimuisi į suverenių valstybių vidaus reikalus“	S–1	G–2	V–5		T–3
2001 04 23 KLR ir BR bendras pareiškima s	„daugiapoliškumas atitinka šių laikų reikalavimus, yra daugelio šalių ir tautų interesas ir padeda palaikyti taiką bei stabilumą pasaulyje“		G–2	V–5		T–3
	„abi šalys pareiškia, kad visapusiškų draugiškų ir bendradarbiavimo santykių tarp Kinijos ir Baltarusijos [...] gilinimas ir pakėlimas į naują lygį [...] ir atitinka esminius bei ilgalaikius abiejų šalių interesus“	S–1				

	„Kinija pakartoja gerbianči Baltarusijos žmonių pasirinktą vystymosi kelią ir suprantanti bei remianti visas Baltarusijos Respublikos pastangas ginti savo nepriklausomybę ir nacionalinį suverenitetą“	S–1		V–2	P–1	
	„nacionalinių priešraketinės gynybos sistemų, pažeidžiančių Antibalistinių raketų sutartį, sukūrimas turės neigiamos įtakos pasaulio strateginiam stabilumui, tarptautiniam nusiginklavimo procesui ir neplatinimo pastangoms“	S–1	G–3	V–1	P–3	
	„abi šalys pabrėžia [...] rezoliucijų [...], kurias kartu pasiūlė Kinijos Liaudies Respublika, Baltarusijos Respublika ir Rusijos Federacija, svarbą“	S–3		V–1		T–3
	„abi šalys mano, kad įvairios terorizmo, separatizmo ir ekstremizmo formos, taip pat tarptautinė nusikalstama veikla kelia rimtą grėsmę suverenių valstybių saugumui ir pasaulio taikai bei stabilumui“	S–1	G–5	V–3		

2005 12 05 KLR ir BR bendras pareiškimas	„dvišaliai santykiai įžengė į naują visapusiškos plėtros ir strateginio bendradarbiavimo etapą“	S–1		V–1		
	„Kinijos Liaudies Respublika [...] remia Baltarusijos pastangas saugoti nacionalinę suverenitetą ir orumą, [...] ir priešinasi bet kokiam išorės kišimuisi į Baltarusijos vidaus reikalus“	S–2	G–1	V–2	P–1	
	„abi pusės paragino tarptautinę bendruomenę visiškai atsisakyti konfrontacijos ir aljansų mąstysenos, [...], susilaikyti nuo vienašališkų veiksmų ir prievartos politikos, vengti jėgos naudojimo ar grasinimo ja“	S–2	G–2			
2007 11 05 KLR ir BR bendras komunikat as	„abipusė parama klausimais, susijusiais su pagrindiniais abiejų šalių interesais, yra ryškus Kinijos ir Baltarusijos santykių bruožas“	S–1		V–1		
	„Kinija [...] bet prieštaravo kuriai kurios šalies kišimuisi į Baltarusijos vidaus reikalus prisidengiant „žmogaus teisėmis“	S–1	G–1			

	„tarptautinė bendruomenė turėtų visiškai atsisakyti konfrontacijos ir aljanso mąstysenos ir priešintis savo valios primesimo kitiems praktikai“		G-2			
	„abi šalys bendradarbiaus su visų šalių žmonėmis, siekdamos palaikyti taiką pasaulyje, skatinti daugiapoliškumą ir tarptautinių santykių demokratizavimą bei kurti darnų bendros gerovės pasaulį“	S-1		V-5		T-3
2015 05 08 Xi Jinping straipsnis Baltarusijos s žiniasklaido je	„tiek Kinijos, tiek Baltarusijos žmonės [...] dalijasi brolybe, nukaldinta krauju per pasaulinį antifašistinį karą prieš 70 metų“	S-1		V-4		
	„tvirtas abipusis palaikymas klausimais, susijusiais su nacionaliniu suverenitetu, nepriklausomybe, teritoriniu vientisumu, saugumu ir vystymosi interesais [...] yra Kinijos ir Baltarusijos visapusiškos strateginės partnerystės kertinis akmuo“	S-1		V-1		
	„Kinijos pusė palankiai vertina Baltarusijos unikalų	S-1				T-2

	geografinės padėties pranašumą ir jos dalyvavimą Šilko kelio ekonominės juostos kūrimą“					
	„Kinija ir Baltarusija turėtų stiprinti koordinavimą ir bendradarbiavimą Jungtinėse Tautose ir kitose tarptautinėse organizacijose, siekdamas skatinti tarptautinės tvarkos ir sistemos vystymąsi teisingesne ir lygiateisiškesne linkme“	S–2		V–5		T–3
2021 12 03 Baltarusijos s Prezidento Direktyva Nr. 9 dėl dvišalių santykių su Kinija plėtos	„visapusiškos strateginės partnerystės su Kinijos Liaudies Respublika plėtra atitinka ilgalaikius Baltarusijos Respublikos interesus“	S–1		V–1		
	„stiprinti bendradarbiavimą kovinio rengimo srityje, įskaitant bendradarbiavimo plėtrą karinio švietimo, mokslo ir medicinos srityse“				P–2	
	„bendrų Baltarusijos ir Kinijos ginkluotųjų pajėgų mokymų vykdymas“	S–1			P–2	
	„2–3 metų karinio–techninio bendradarbiavimo plano su				P–2	

	konkrečiais projektais parengimas“					
	„stiprinti bendradarbiavimą politinėje srityje, išsaugoti ir stiprinti draugystės ir abipusės paramos vertybes“					T-3
2022 09 15 KLR ir BR bendras pareiškimas dėl visapusiškos strateginės partnerystės visomis sąlygomis užmezgimo	„Kinija [...] remia Baltarusijos pastangas užtikrinti politinį ir socialinį stabilumą bei ekonominę plėtrą, atkreipia dėmesį į Baltarusijos žmonių laisvą valios išreiškimą 2022 m. vasario 27 d. vykusiame konstituciniame referendume ir priešinasi bet kokiam išorės jėgų kišimuisi į Baltarusijos vidaus reikalus“	S-2	G-1	V-2	P-1	
	„abi šalys toliau plės praktinį bendradarbiavimą tarp savo kariuomenių įvairiose srityse, įskaitant aukšto lygio ir ekspertų delegacijų mainus bei bendrą karinių mokymų vykdymą“	S-1			P-2	
	„Baltarusija remia Kinijos siūlomas pasaulines vystymosi ir pasaulinio saugumo iniciatyvas“	S-1		V-5		
	„abi šalys [...] prieštarauja lengvabūdiškam	S-2	G-2			

	jėgos panaudojimui ar grasinimui ja ir nepritaria kitų šalių teisėtų vyriausybių nuvertimui“					
	„abi šalys [...] prieštarauja žmogaus teisių klausimų politizavimui ir dvigubų standartų taikymui, taip pat kišimuisi į kitų šalių vidaus reikalus prisidengiant žmogaus teisėmis“					
2023 03 01 Kinijos ir Baltarusijos s bendras pareiškimas s dėl tolesnio visapusiško s strateginės partnerystės s visomis sąlygomis plėtojimo naujajame amžiuje	„Kinijos pusė [...] dar kartą patvirtina paramą Baltarusijos lyderio ir vyriausybei dėl jų priimtos politikos ir priemonių, skirtų valstybės stabilumui ir vystymuisi užtikrinti“	S–1		V–2	P–1	
	„Kinija [...] priešinasi bet kokiam išorinių jėgų kišimuisi į Baltarusijos vidaus reikalus“	S–4	G–1	V–2		
	„tvirta abipusė parama klausimais, susijusiais su pagrindiniais viena kitos interesais, yra Kinijos ir Baltarusijos santykių stabilaus vystymosi pagrindas“	S–1		V–1		

	„abi pusės pabrėžė, kaip svarbu kartu pasipriešinti neteisėtoms vienašališkoms ribojančioms priemonėms ir spaudimui, taikomam suvereniams ir nepriklausomoms valstybėms“	S–1	G–4		P–4	
	„abi šalys stiprins bendradarbiavimą gynybos, teisingumo ir teisėsaugos saugumo srityse, įskaitant karinio personalo mokymą, bendras pastangas kovojant su tarptautiniu nusikalstamumu ir terorizmu“	S–1			P–2	
	„abi šalys stiprins bendradarbiavimą [...] taip pat bendrai užkirsdomas kelią „spalvotosioms revoliucijoms“	S–1	G–5	V–3	P–1	
	„abi pusės toliau plėtos visapusišką bendradarbiavimą daugiašaliuose formatuose [...] Kinijos pusė remia greitą Baltarusijos prisijungimą prie Šanchajaus bendradarbiavimo organizacijos“	S–1		V–1	P–6	T–3
	„abi pusės kartu [...] stiprins koordinavimą ir bendradarbiavimą Jungtinių Tautų sistemoje, [...] bei derins pozicijas“	S–1		V–5		T–3

	„abi pusės [...] kartu siekia kurti naujo tipo tarptautinius santykius, gilinti ir plėsti lygiavertę, atvirą ir bendradarbiavimu grindžiamą pasaulinę partnerystę bei bendromis pastangomis kurti žmonijos bendros ateities bendruomenę“	S–1		V–5		T–3
	„abi pusės ryžtingai prieštarauja visoms hegemonijos ir galios politikos formoms, įskaitant neteisėtas vienašales sankcijas ir ribojamąsias priemones kitų valstybių atžvilgiu“	S–1	G–4		P–5	
2023 07 04 susitarimo memorandumas dėl BR įsipareigojimų stojant į ŠBO	„Baltarusijos Respublika prisijungia prie [...] 2001 m. birželio 15 d. Šanchajaus konvencijos dėl kovos su terorizmu, separatizmu ir ekstremizmu [...]“	S–6	G–5	V–3		
2023 08 16 V. Khrenins susitikimas su Li Shangfu Minske	„šiandien ji [Kinijos liaudies išlaisvinimo armija] yra patikima mūsų tėvynės interesų gynėja, vienas iš stabilumo ramsčių ne tik Azijos ir Ramiojo vandenyno regione, bet ir visame pasaulyje“	S–1		V–3		
	„bendradarbiavimas su Kinija yra svarbiausias	S–1		V–1		

	Baltarusijos užsienio politikos prioritetas“					
2023 08 17 A. Lukašenkos susitikimas su Li Shangfu Minske	„mano vizito Baltarusijoje tikslas yra būtent svarbių susitarimų įgyvendinimas valstybių vadovų lygmeniu ir tolesnis dvišalio karinio bendradarbiavimo stiprinimas“	S–1			P–2	
	„esu jums labai dėkingas už paramą karinio-techninio ir karinio bendradarbiavimo srityje. Šiuo atžvilgiu mes pirmiausia pasikliaujame savo draugais – Rusijos Federacija ir, svarbiausia, Kinija“	S–3		V–1		
	„jau daugiau nei 30 metų mes visada palaikėme Kiniją visuose jos siekiuose, nes Kinijos Liaudies Respublikos vidaus ir užsienio politiką laikome absoliučiai teisinga, nukreipta į taikų visų ginčų ir konfliktų sprendimą“	S–1		V–1		
	„visas mūsų bendradarbiavimas [...] jokių būdu nebus nukreiptas prieš trečiąsias šalis. Mums to nereikia. Mums reikia užtikrinti savo valstybių ir tautų saugumą“	S–1	G–1	V–3	P–1	

2023 12 04 A. Lukašenkos susitikimas su Xi Jinping Pekine	„nuoširdžiai tikimės, kad Kinija išliks stipri ir taps viena iš svarbiausių galių pasaulyje“	S–1		V–5		
	„Kinijos vystymasis yra ne tik mūsų siekis, bet ir viso pasaulio bendras lūkestis“	S–1		V–5		
2024 08 22– 23 bendras KLR ir BR Vyriausybė komunikat as dėl Li Qiang vizito Minske	„abi pusės ir toliau rems viena kitą klausimais, susijusiais su jų pagrindiniais interesai, ryžtingai priešinsis išorės jėgų kišimuisi į kitų šalių vidaus reikalus bet koku pretekstu ir ryžtingai priešinsis dvigubiams demokratijos ir žmogaus teisių klausimų standartams“	S–2	G–1	V–1	P–1	
	„abi šalys smerkia neteisetų vienašališkų prievartos priemonių naudojimą“	S–1	G–4			
	„abi šalys stiprins bendradarbiavimą gynybos, teisingumo ir teisėsaugos saugumo srityse, gilins bendradarbiavimą, įskaitant karinio personalo mokymą, bendras pastangas kovojo su kibernetiniais nusikaltimais, tarptautiniu	S–1	G–5	V–3	P–2	

	nusikalstamumu ir „trimis blogio jėgomis“					
2024 10 23 BBC interviu su A. Lukašenka	„jei jums pavyks pilnai suvienyti Kiniją ir Rusiją, nei AUKUS [...], nei joks Amerikos, Indijos, Australijos ir Japonijos aljansas negalės įveikti Rusijos ir Kinijos kartu“	S–10			P–5	T–3
2025 06 04 A. Lukašenkos susitikimas su Xi Jinping Pekine	„jūs buvote visiškai teisingai atkreipdamas dėmesį į pagrindinį šiuolaikinio pasaulio bruožą. Jis yra susijęs su precedento neturinčiu Vakarų spaudimu mums“	S–2	G–1			
	„šiandien daugelio šalių, įskaitant Baltarusiją, akys krypta į jus, į Pekiną“	S–1		V–5		
2025 08 31 CGTN interviu su A. Lukašenka	„Kinija yra tikra draugė, niekada nedvejojanti dalintis savo patirtimi“	S–5		V–4		
	„kiekvienoje srityje ir kiekvienu klausimu mokomės iš Kinijos“	S–5		V–6		
	„kai Kinija stipri, Baltarusija taip pat stipri“	S–1		V–1	P–1	
	„šiandienos pasaulyje be Kinijos ištraukimo beveik neįmanoma išspręsti jokios	S–5		V–5		

	globalios problemos“					
	„jei Kinija stiprės, mes taip pat stiprėsime, nes mūsų ryšiai tokie glaudūs“	S-1		V-1		T-3
	„tarp mūsų nėra jokių problemų, jokių nesutarimų. Jei reikia suderinti pozicijas, priimti bendrą sprendimą ar paremti vienas kitą, pakanka vieno skambučio iš Pekino į Minską arba iš Minsko į Pekiną. Ir per kelias minutes galime pasiekti bendrą sutarimą“	S-1		V-1		
	„mes niekada neišduosime šių santykių. Mes niekada neišduosime draugystės su kinų tauta, su Kinija ir su mano draugu prezidentu Xi Jinping“	S-1		V-4		
	„prisijungimas prie Šanchajaus bendradarbiavimo organizacijos šeimos mums yra nepaprastai svarbus. Tai ne tik džiaugsmo ir pasididžiavimo šaltinis, bet ir galingas paskatinimas visai mūsų tautai“	S-6		V-5	P-6	T-3
	„šiandienos Šanchajaus bendradarbiavimo organizacija yra	S-9		V-5		T-3

	organizacija, kurios niekas negali palaužti ar nugalėti"					
	„pasaulinės įtakos gravitacijos centras tyliai ir stabiliai juda Šanchajaus bendradarbiavimo organizacijos link, ir mes esame to dalis"	S-7		V-5		
	„Kinija sugebėjo skatinti pažangą visose Šanchajaus bendradarbiavimo organizacijos srityse – nuo saugumo bendradarbiavimo ir kibernetinio saugumo iki transporto ir logistikos koridorių tiesimo"	S-8				T-3
	„jei tuo metu būtume akiai pasukę į Vakarus, o ne sutelkę dėmesį į vystymąsi, kaip tai padarė Kinija, mūsų šalis jau seniai būtų subyrėjusi. Ekonominė sistema būtų žlugusi ir mes būtume atsidūrę tokioje padėtyje kaip kai kurios posovietinės valstybės – įstrigę nesibaigiančiuose „spalvotų revoliucijų" cikluose, kurie iš tikrųjų reiškė paklusnumą Vakarams"	S-4	G-2		P-1	
	„Baltarusija turėtų eiti tokiu keliu kaip Kinija –stabiliai, apgalvotai, vengiant skubotų	S-1	G-5			

	šuolių ar radikalių žingsnių"					
--	----------------------------------	--	--	--	--	--